

Vlada Republike Hrvatske
Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

AKCIJSKI PLAN ZA PROVEDBU NACIONALNE STRATEGIJE ZA
UKLJUČIVANJE ROMA, ZA RAZDOBLJE OD 2013. DO 2020. GODINE,
ZA 2019. i 2020. GODINU

Zagreb, srpanj 2019.

SADRŽAJ

1.	Sustavni pristup integraciji pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj	4
1.1.	Evaluacija i revizija Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013.-2020. i pripadajućeg Akcijskog plana	6
2.	OBRAZOVANJE	14
2.1.	Posebni ciljevi	14
2.2.	Prikaz stanja	15
2.3.	Mjere.....	16
3.	ZAPOŠLJAVANJE I UKLJUČIVANJE U GOSPODARSKI ŽIVOT.....	23
3.1.	Posebni ciljevi	23
3.2.	Prikaz stanja	23
3.3.	Mjere.....	25
4.	ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	28
4.1.	Posebni ciljevi	28
4.2.	Prikaz stanja	28
4.3.	Mjere.....	29
5.	SOCIJALNA SKRIB.....	31
5.1.	Posebni ciljevi	31
5.2.	Prikaz stanja	31
5.3.	Mjere.....	32
6.	PROSTORNO UREĐENJE, STANOVANJE I ZAŠTITA OKOLIŠA.....	34
6.1.	Posebni ciljevi	34
6.2.	Prikaz stanja	34
6.3.	Mjere.....	35
7.	UKLJUČIVANJE U DRUŠTVENI I KULTURNI ŽIVOT	37
7.1.	Posebni ciljevi	37
7.2.	Prikaz stanja	37
7.3.	Mjere.....	39
8.	STATUSNA RJEŠENJA, SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I POMOĆ U OSTVARIVANJU PRAVA ZA ROMSKU NACIONALNU MANJINU	43
8.1.	Posebni ciljevi	43
8.2.	Prikaz stanja	43

8.3. Mjere.....	45
9. UNAPREĐENJE PROVEDBE I PRAĆENJA TE JAČANJE KOORDINATIVNIH AKTIVNOSTI.....	48
9.1. Posebni ciljevi	48
9.2. Prikaz stanja	48
9.3. Mjere.....	49
10. USKLAĐENOST PROGRAMA S MEĐUNARODNIM STANDARDIMA TE PRIHVAĆENIM UGOVORIMA NA PODRUČJU LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA	54
10.1. Mjere.....	55
11. FINANCIJSKI POKAZATELJI PREMA STRATEŠKIM PODRUČJIMA I IZVORIMA FINANCIRANJA	57

KRATICE

CAHROM - Ad hoc Odbor za pitanja Roma Vijeća Europe (*Ad Hoc Committee of Expert on Roma Issues*)

CERD – Odbor UN-a za ukidanje rasne diskriminacije

DG REGIO - Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku EU

ECRML – odbor Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima Vijeća Europe (*Committee of Experts of the European Charter for Regional or Minority Languages*)

ECRI – Europska komisija protiv rasizma i nesnošljivosti

EFRR – Europski fond za regionalni razvoj

ESF – Europski socijalni fond

EU – Europska unija

EU-MIDIS II – drugo istraživanje FRA o manjinama i diskriminaciji u EU (*FRA's second European Union Minorities and Discrimination Survey*)

EUROSTAT - Statistički ured Europskih zajednica

FCNM - odbor Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe (*Framework Convention for the Protection of National Minorities*)

FRA – Agencija EU-a za temeljna prava

HZJZ – Hrvatski zavod za javno zdravstvo

HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje

IPA - Instrument za predpristupnu pomoć (*Instrument for pre-accession assistance*)

JLS – Jedinice lokalne samouprave

JLP(R)S – Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

NEET – mladi koji nisu zaposleni niti su na školovanju ili osposobljavanju (*Not in Education, Employment, or Training*)

NSUR - Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine

ODIHR - Ured za demokratske institucije i ljudska prava OEES-a

OEES - Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (*Organization for Security and Cooperation in Europe*)

PHARE – Program prepristupne pomoći EU za restrukturiranje ekonomije prepristupnih zemalja

REF – Fond za obrazovanje Roma (*Roma Education Fund*)

RH – Republika Hrvatska

RNM – Romska nacionalna manjina

TDU – Tijela državne uprave

ULJPPNM – Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

UN - Ujedinjeni narodi

UNDP – Program Ujedinjenih naroda za razvoj

UNICEF – Fond Ujedinjenih naroda za djecu

UNHCR – Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (*The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees*)

VE - Vijeće Europe

1. Sustavni pristup integraciji pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj

Potreba kreiranja europskih nacionalnih politika usmjerenih uključivanju Roma proizlazi iz činjenice da Romi, inače vrlo heterogena skupina čak i unutar granica pojedine države članice¹, na cijelom europskom kontinentu dijele obilježja poput niskog ekonomskog i socijalnog statusa zbog čega ih se često naziva transnacionalno marginaliziranom skupinom².

Također, siromaštvo i marginaliziranost Roma, iako nije riječ o novom fenomenu, na razini EU postaju vidljiviji njenim proširenjem na zemlje sa značajnijim udjelom marginaliziranog romskog stanovništva³. Kumulativni učinak navedenog rezultirao je potrebom oživotvorenja zajamčenih ljudskih i građanskih prava kao i promišljanjem o ekonomskim implikacijama marginalizacije najveće etničke manjine koju, prema nekim procjenama, čini od 10 do 12 milijuna ljudi u EU.

Prvi dokument koji se na sveobuhvatan način bavio pitanjima uključivanja pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj *Nacionalni program za Rome* iz 2003. godine, temeljio se na odredbama međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina kojih je Republika Hrvatska bila stranka (UN-a, VE i OESS-a). U izradi *Nacionalnog programa za Rome* sudjelovala su nadležna državna tijela, vijeća romske nacionalne manjine, predstavnici romskih udruga, zastupnici nacionalnih manjina, predstavnici lokalne i područne (regionalne) samouprave te organizacije civilnog društva, kao i međunarodne organizacije i institucije. Na sadržajnoj razini, područja pokrivena *Nacionalnim programom za Rome* bila su: Uključivanje Roma u društveni i politički život; Očuvanje tradicijske kulture Roma; Statusna pitanja; Suzbijanje diskriminacije i pravna pomoć; Odgoj i obrazovanje; Zdravstvena zaštita; Zapošljavanje; Socijalna skrb; Zaštita obitelji, materinstva i mladeži te Prostorno uređenje. Dodatna poglavlja bila su posvećena usklađivanju programa s međunarodnim ugovorima i praćenju provedbe.

Republika Hrvatska je bila i jedna od utemeljitelja *Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.* što je dalo dodatni obol i nacionalnim aktivnostima, a kasnije i prenošenju glavnog plana javnih politika usmjerenih prema Romima na razinu Europske unije. Vlada Republike Hrvatske uključila se u *Desetljeće za uključivanje Roma 2.* veljače 2005. godine, a 31. ožujka 2005. godine donijet je i *Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.* koji se koncentrirao na četiri područja: odgoj i obrazovanje, stanovanje, zdravstvenu zaštitu i zapošljavanje.

¹ Heterogenost Roma uključuje i obilježja poput jezika (tako npr. najveći dio hrvatskih Roma govori bajaškim rumunjskim jezikom – idiomom starorumunjskog, a ne službenim romskim jezikom Romani Chibom)

² Popova, Z.(2014): Roma Inclusion: A Feasible EU Project?“ ECMI

³ Riječ je o članicama poput Bugarske, Mađarske, Češke, Rumunjske i Slovačke u kojima romsko stanovništvo doseže i 10 % ukupne populacije.

Donošenjem *Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine*⁴ (u daljnjem tekstu: *Nacionalna strategija*), prestali su vrijediti prethodni dokumenti. *Nacionalna strategija* utemeljena je na odredbama međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina i usklađena s uočenim potrebama i izazovima povezanim sa socijalnim uključivanjem Roma na svim razinama: lokalnoj, područnoj, nacionalnoj i europskoj. U razradi novog strateškog dokumenta uzeti su u obzir i *Okvir Europske unije za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. godine* i *Nacionalni program za Rome* iz 2003. godine na koji se *Nacionalna strategija* nadograđuje. Pored „četiri ključna područja“ *Okvira Europske unije* (i *Desetljeća za uključivanje Roma*) – obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i stanovanja – obrađena u posebnim poglavljima, *Nacionalna strategija* u „prioritetne politike“ uključuje i: socijalnu skrb, uključivanje u društveni i kulturni život, kao i statusna rješenja, suzbijanje diskriminacije i pomoć u ostvarivanju prava za romsku nacionalnu manjinu. Osim navedenih sedam područja ili prioriteta politika, *Nacionalna strategija* uključuje i poglavlje posvećeno unaprjeđenju prikupljanja statističkih podataka, što se izdvaja kao pozitivna specifičnost hrvatskog strateškog okvira u odnosu na strategije relevantnih europskih zemalja. Opći cilj *Nacionalne strategije* jest poboljšati položaj romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj smanjivanjem višedimenzionalnog socio-ekonomskog jaza između romskog i ostalog stanovništva te na usklađen, otvoren i transparentan način postići potpuno uključivanje Roma u sve segmente društva i zajednice. *Nacionalna strategija* po svakom strateškom području uključuje razradu općeg cilja strateškog područja kao i specifične ciljeve unutar istog.

U svrhu provedbe nacionalnog strateškog okvira donesen je *Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2015. godine* (u daljnjem tekstu: *Akcijski plan, za razdoblje od 2013. do 2015. godine*). Struktura *Akcijskog plana, za razdoblje od 2013. do 2015. godine* u načelu je slijedila strukturu *Nacionalne strategije*, pri čemu su sva ključna strateška područja bila pokrivena posebnim poglavljima, a dodano je i poglavlje koje se ne nalazi u *Nacionalnoj strategiji*: Usklađenost programa s međunarodnim standardima te prihvaćenim ugovorima na području ljudskih i manjinskih prava.

Nastavljajući se na tradiciju ustanovljenu osnivanjem Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, u svrhu praćenja provedbe *Nacionalne strategije* i uključivanja Roma u najviše razine odlučivanja o ovoj politici, Vlada Republike Hrvatske osnovala je *Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine*⁵, a sveukupna koordinacija i praćenje politika i aktivnosti usmjerenih prema pripadnicima romske nacionalne manjine, na nacionalnoj razini, povjerena je *Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina*.

⁴<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/Nacionalna%20strategija%20za%20ukljucivanje%20Roma%20za%20razdoblje%20od%202013.%20-%202020.pdf>

⁵Povjerenstvo za praćenje Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine nastavlja se na rad Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome. Povjerenstvo za praćenje Nacionalnog programa za Rome VRH je osnovala na sjednici održanoj 21. studenog 2003. godine.

1.1. Evaluacija i revizija Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013.-2020. i pripadajućeg Akcijskog plana

Nacionalnom strategijom prepoznata je potreba vanjske evaluacije te periodične revizije strateškog i operativnog dokumenta „kako bi se osigurala usklađenost ciljeva i mjera *Nacionalne strategije* s kretanjima vezanim uz uključivanje i promjenu socio-ekonomskog položaja Roma“. Redovna revizija dokumenata planirana je kao rezultat evaluacijskog izvješća i to u slučajevima kada se istim utvrdi kako predviđeni ciljevi ili mjere ne donose rezultate ili su neprovedivi.

Krajem 2014. i početkom 2015. godine Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je proveo vanjsku evaluaciju *Nacionalne strategije* i *Akcijskog plana, za razdoblje od 2013. do 2015. godine*. Evaluacija je imala za cilj ukazati na izglednost postizanja ciljeva *Nacionalne strategije* s obzirom na mjere/aktivnosti koje su se u okviru *Akcijskog plana, za razdoblje od 2013. do 2015. godine* poduzimale kao i dati preporuke za unapređenje provedbe i praćenja provedbe dokumenata (Friedman, E., Horvat M. 2015.⁶).

Novi Akcijski plan je zadržao postojeći okvir s obzirom da su rezultati evaluacije pokazali da strateški okvir Republike Hrvatske u pravilu pokriva više strateških područja u odnosu na strateške okvire većine država s većim brojem pripadnika romske nacionalne manjine, tadašnjih članica *Desetljeća za uključivanje Roma*, da nitko od dionika evaluacije ni u jednom trenutku nije osporio relevantnost osam strateških područja, a povrh toga da dokument predstavlja primjer dobre prakse kako zbog pristupa temi rodnih pitanja⁷ tako i u kontekstu uključivanja područja s ciljem unapređenja prikupljanja statističkih podataka.

Izmjene kojima se revidira⁸ strateški dokument učinjene su u jednom poglavlju, i to upravo u onom koji i jest raritet hrvatskog nacionalnog okvira u odnosu na strateške okvire drugih država članica Europske unije. Riječ je o strateškom području Unapređenje prikupljanja statističkih podataka⁹, a povod njegove revizije nalazi se u rezultatima vanjske evaluacije. Naime, analiza podataka o pokazateljima ishoda posebnih ciljeva, a koje su u ovom strateškom području trebala osigurati tijela državne uprave, pokazala je da isti nisu dostupni te da stoga nije moguće ocijeniti napredak po postavljenim ciljevima.

⁶ Friedman, E., Horvat, M. (2015.) Evaluacijsko izvješće: Evaluacija Nacionalne strategije RH za uključivanje Roma. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, UNDP-Ured Hrvatska. Zagreb.

⁷European Roma and Travellers Forum. 2015. *National Roma Integration Strategies: Evaluating Gender*. Strasbourg: European Roma and Travellers Forum.

⁸Revizija strateškog dokumenta podrazumijeva unos novih i/ili brisanje postojećih ciljeva *Nacionalne strategije*, kao i unos novih i/ili brisanje postojećih nositelja aktivnosti (Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine, Vlada Republike Hrvatske, 2012: 133).

⁹ Strateško područje „Unapređenja prikupljanja statističkih podataka“ uključivalo je četiri (4) posebna cilja:

Posebni cilj 1 - Osigurati prikupljanje statističkih podataka o romskoj nacionalnoj manjini u RH (uz poštovanje zaštite osobnih podataka) razvrstanih po spolu i dobi;

Posebni cilj 2 - Unaprijediti metodologiju prikupljanja podataka o stopama siromaštva, materijalnoj i socijalnoj deprivaciji, obrazovanju i zapošljavanju te kvaliteti življenja romske populacije;

Posebni cilj 3 - Unaprijediti metodologiju prikupljanja podataka o zdravlju, zdravstvenim navikama i drugim zdravstvenim pokazateljima romske populacije;

Posebni cilj 4 - Unaprijediti metode praćenja uključivanja, zastupljenosti i sudjelovanja romske nacionalne manjine u društvenom, političkom i kulturnom životu zajednice.

Pored navedenog, analizom nositelja mjera utvrđeno je da je u *Akcijskom planu, za razdoblje od 2013. do 2015. godine*, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina definiran kao nositelj u 50% mjera koje su se u okviru strateškog područja Unapređenje prikupljanja statističkih podataka trebale provoditi, premda takva raspodjela nositelja nije bila planirana strateškim dokumentom. Utvrđeno je i da se četiri navedena posebna cilja mogu svesti na zajednički nazivnik koji bi uključivao prikupljanje i praćenje statističkih podataka vezanih uz strateška područja *Nacionalne strategije*.

Dodatno, podaci vanjske evaluacije o provedbi akcijskih planova usvojenih na regionalnoj i lokalnoj razini (uključujući i one o proračunskim troškovima (utrošenima i planiranim) u tu svrhu), ukazali su na oskudnost i fragmentiranost. Među dionicima s kojima su tijekom vanjske evaluacije provedeni razgovori dominirao je stav da usvajanje provedbenih dokumenata na regionalnoj i lokalnoj razini dosad nije značajnije utjecalo na položaj Roma u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave pokrivenim tim dokumentima. Upravo stoga, jedna je od preporuka vanjske evaluacije bila i upućivanje tijela sa središnje razine na preuzimanje veće odgovornosti za aktivnosti na lokalnoj i regionalnoj (područnoj) razini, uz prijedlog da se pojedini aspekti planiranih mjera prepuste lokalnim i regionalnim tijelima za daljnju razradu i adaptaciju specifičnostima pojedine sredine.

Slijedom navedenog, pristupilo se redefiniranju posebnih ciljeva strateškog područja Unapređenje prikupljanja statističkih podataka na način da isti zadrže zajednički nazivnik koji uključuje prikupljanje i praćenje statističkih podataka vezanih uz strateška područja *Nacionalne strategije* (revidirani posebni cilj 2), ali da obuhvate i aspekte povezane s unapređenjem provedbe, uključujući i dio vezan uz preuzimanje veće odgovornosti tijela sa središnje razine (revidirani posebni cilj 1) te osiguravanje koordiniranog djelovanja relevantnih dionika (revidirani posebni cilj 3). Stoga su posebni ciljevi strateškog područja redefinirani kako slijedi:

Posebni cilj 1 – Osnajiti provedbu *Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine* na lokalnoj i regionalnoj razini;

Posebni cilj 2 - Unaprijediti sustav praćenja provedbe *Akcijskog plana, za razdoblje 2019.-2020. godine* te praćenje učinka nacionalnih intervencija u kontekstu integracije pripadnika romske nacionalne manjine;

Posebni cilj 3 - Unaprijediti i osnažiti koordinativnu ulogu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Redefiniranje posebnih ciljeva strateškog područja nužno je zahtijevalo i proširenje njegova naziva obzirom da je naziv Unapređenje prikupljanja statističkih podataka daleko nižeg sadržajnog dosega u odnosu na novopostavljene ciljeve. Stoga je stari naziv zamijenjen novim: *Unapređenje provedbe i praćenja te jačanje koordinativnih aktivnosti*.

Prethodno spomenuti rezultati vanjske evaluacije ukazali su na kontinuitet u provedbi politika i mjera usmjerenih na poboljšanje položaja romske nacionalne manjine i konstatirali očit napredak u strateškim područjima: Obrazovanje, Zapošljavanje i uključivanje u gospodarski život, Socijalna skrb, te Uključivanje u društveni i kulturni život. Pri tome su posebno istaknuti

kontinuirani trendovi povećanja broja djece u predškolskom odgoju i obrazovanju i u programu predškole te povećanje broja učenika u srednjoškolskom sustavu koje je moguće dovesti u vezu s aktivnostima podržanim *Akcijskim planom, za razdoblje od 2013. do 2015. godine*; kao i aktivnosti pripreme za zapošljavanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te uključivanje nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine u mjere aktivne politike zapošljavanja.

No, pored potvrde uspješnica provedbe *Nacionalne strategije* vanjska je evaluacija ukazala i na ozbiljne probleme kako u praćenju učinka provedbe tako i u provedbi. Tako je npr. analiza nositelja mjera provedbenog dokumenta pokazala da je za 64 % ukupnih mjera u *Akcijskom planu, za razdoblje od 2013. do 2015. godine*; bio odgovoran ili Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina ili pak jedinice lokalne (regionalne) samouprave. Točnije, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je kao nositelj bio naznačen za 44 od ukupno 128 mjera, a jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave kao nositelji u 38 mjera. Ništa manje važna nije činjenica da su vijeća i predstavnici romske nacionalne manjine¹⁰ navedeni kao ključni akteri u 38 mjera.

Nadalje, analiza je¹¹, između ostalog pokazala da je prilikom izrade novog *Akcijskog plana* potrebno u dokument ugraditi:

1. prioritete između i unutar strateškog područja pri čemu je istaknuto da novi *Akcijski plan* ne mora nužno uključiti sva strateška područja niti odgovoriti na sve posebne ciljeve definirane *Nacionalnom strategijom*;¹²
2. realne i dosezive ciljeve kao i jasne poveznice između planiranih mjera i dostupnosti financijske potpore Europske unije;
3. ravnomjerniju raspodjelu nositelja i sunositelja provedbe mjera definiranih *Akcijskim planom*; te
4. polazne podatke i unaprijeđeni odabir pokazatelja – tj. uključiti pokazatelje koji bi omogućavali zaključivanje o postignutom napretku u kontekstu provedbe kao i o konačnom učinku provednih mjera na život tj. uključivanje romske zajednice.

Na razini mjera vanjska je evaluacija preporučila kreiranje mjera:

1. koje će poboljšati pristup Roma financijskoj potpori Europske unije tj. poticanje aktivnosti izgradnje institucionalnih kapaciteta i kompetencija za vođenje projekata među romskim organizacijama, u čemu važnu ulogu trebaju imati i organizacije civilnog društva koje provode projektne aktivnosti usmjerene na Rome;
2. koje će poticati izgradnju kapaciteta svih dionika uključujući pripadnika romske nacionalne manjine za praćenje provedbe *Akcijskog plana* i strateškog dokumenta;

¹⁰ O kapacitetima vijeća i predstavnika nacionalnih manjina vidjeti u: Karajić, N., Japec, L., Krivokuća (2017.): Rezultati GAP analize. WYG Savjetovanje, Zagreb.

¹¹ Friedman, E., Horvat, M. (2015.) Evaluacijsko izvješće: Evaluacija Nacionalne strategije RH za uključivanje Roma. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, UNDP-Ured Hrvatska, Zagreb, str. 33

¹² Ključni argument evaluatora za ovu preporuku nalazio se u generalnoj ocjeni oba dokumenta. Naime, prema istoj, riječ je o iznimno zahtjevnim, ambicioznim dokumentima visoke međusobne usklađenosti budući je *Akcijski plan* za razdoblje 2013.-2015. uključivao sve posebne ciljeve svih osam strateških područja Nacionalne strategije. Zaključak evaluatora bio je da je tako opsežno postavljene ciljeve provedbenog dokumenta nemoguće ostvariti u vremenu njegove provedbe pa otuda i preporuka o prioritetima između i unutar strateškog područja Nacionalne strategije (prema, Friedman, E., Horvat, M. (2015.) Evaluacijsko izvješće: Evaluacija Nacionalne strategije RH za uključivanje Roma. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, UNDP-Ured Hrvatska, Zagreb).

3. koje će osigurati redovite kontakte među institucijama središnje razine, ali i regionalne i lokalne razine (tj. svim relevantnim dionicima).

S ciljem izrade novog operativnog dokumenta tj. novog *Akcijskog plana* koji će uključivati odgovore na prethodno navedene nalaze vanjske evaluacije, a za koje je procijenjeno da ih je moguće ostvariti u preostalom periodu provedbe strateškog dokumenta, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je proveo niz konzultativnih i drugih aktivnosti, uključujući i projekte sufinancirane sredstvima programa EU i drugih donatora, poput Ureda UNICEF-a u Hrvatskoj ili UNDP u Hrvatskoj.

U aktivnostima su sudjelovali predstavnici tijela državne uprave, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i predstavnici organizacija civilnog društva i romske nacionalne manjine, uključujući i predstavnike Saveza Roma u Republici Hrvatskoj „Kali Sara“, a temeljem istih izrađeno je pet *Nacrtnih verzija novog Akcijskog plana* s preporukama za unapređenje postojećeg dokumenta koje anticipiraju prethodno spomenute nalaze vanjske evaluacije i donose smjernice za reviziju postojećeg dokumenta¹³.

¹³ Aktivnosti koje su prethodile izradi Nacrtno verzije dokumenta s preporukama za unapređenje i reviziju su sljedeće:

- a) vanjska evaluacija *Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.-2020.* i pripadajućeg Akcijskog plana za razdoblje 2013.-2015. uz financijsku pomoć UNDP-ovog Ureda u RH (rezultati prezentirani na: verifikacijskoj radionici u organizaciji Ureda i UNDP-a 2015. godine, na 7. sjednici Radne skupine Povjerenstva za uključivanje Roma i 7. sjednici Povjerenstva za Rome u 2015. godine)
- b) izrada prve revidirane verzije AP NSUR za razdoblje 2016.-2018. (30. lipnja 2016.) u okviru projekta sufinanciranog od strane UNICEF-ovog Ureda u RH, održano je 5 fokus grupa s predstavnicima tijela državne uprave i predstavnicima Roma kao i predstavnicima organizacija civilnog društva, kao i dvije fokusirane grupe sa ženama pripadnicima romske nacionalne manjine (21. rujna 2016. godine u Sisku i 5. listopada 2016. godine u Kuršancu)
- c) u okviru projekta Nacionalna platforma za uključivanje Roma (financiranog iz Programa o pravima, jednakosti i građanstvu, za razdoblje 2014.-2020. (tzv. REC program Europske komisije) provedene su:
 - dvije javne rasprave na nacionalnoj razini u Zagrebu – (12. srpnja 2016. i 04. travnja 2017.godine) o prioritetima i ciljevima unutar svakog strateškog područja iz perspektive pripadnika romske nacionalne manjine. Na prvoj javnoj raspravi je sudjelovalo ukupno 96, a na drugoj 84 sudionika (iz redova tijela državne uprave, vladinih stručnih službi, organizacija civilnog društva, predstavnika lokalne i regionalne samouprave, predstavnika znanstvene zajednice i profesionalnih udruga, međunarodnih organizacija, te gosti Opće uprave za pravosuđe i potrošače EK i Agencije EU za temeljna prava), od toga dvadeset pripadnika romske nacionalne manjine, uključujući i predstavnike Saveza Roma u RH „Kali Sara“;
 - četiri regionalne rasprave s ciljem dobivanja slike o regionalnim/lokalnim prioritetima (Sisak 22.-23. rujna 2016.; Međimurska županija 6.-7. listopada 2016.; Crikvenica 26.-27. listopada 2016.; Beli Manastir 03.-04. studeni 2016.; ukupno 144 sudionika);
 - zasebne nacionalne rasprave na temu prioriteta iz perspektive žena i mladih pripadnika romske nacionalne manjine (23.-24. studenog 2016. u Zagrebu, 07.-08. prosinca u Mariji Bistrici, ukupno 39 sudionika);
 - dvodnevna rasprava za žene i mlade iz romske i većinske populacije s ciljem definiranja prioriteta u zajedničkim aktivnostima, a koje bi, između ostalog trebale doprinijeti smanjivanju diskriminacije, jačanju socijalne kohezije i unapređenju integracije Roma (02.-03. veljače 2017. – 32 sudionika);
- d) na temelju rezultata navedenih rasprava izrađene su I, II i III nacrtna verzija AP-a s ugrađenim preporukama za tijela državne uprave koje anticipiraju kako nalaze vanjske evaluacije tako i nalaze provedenih nacionalnih, regionalnih i lokalnih rasprava.

Nastavno na donošenje Operativnog programa za nacionalne manjine (sjednica VRH održana 24. kolovoza 2017. godina) od tijela državne uprave zatraženo je ugrađivanje mjera definiranih Operativnim programom u novi Akcijski plan.

U listopadu 2017. godine zatražena su očitovanja na četvrtu verziju nacrtu Akcijskog plana te je nakon dobivenih očitovanja tijekom ožujka 2018. godine održano osam konzultativnih sastanaka s predstavnicima nadležnih tijela i Saveza Roma u Republici Hrvatskoj „KALI SARA“ kako bi se dodatno unaprijedio postojeći dokument. Konzultativni sastanci obuhvaćali su

Ovaj je dokument rezultat provedenih konzultativnih procesa vođenih od lipnja 2016. godine do ožujka 2018. godine. Isti je usuglašen sa širokim krugom dionika, uključujući predstavnike romske nacionalne manjine, uz anticipaciju krajnjeg roka u kojem je planirane mjere potrebno provesti i raspoložive financijske resurse.

Kako prema *Nacionalnoj strategiji revizija Akcijskog plana* podrazumijeva unos novih i/ili brisanje postojećih mjera u *Akcijski plan*, izmjenu rokova, financijskih pokazatelja, glavnih nositelja i indikatora provedbe¹⁴, u tablici 1. prikazan je razmjer revizije novog provedbenog dokumenta. *Akcijski plan, za razdoblje 2019. i 2020. godinu* sadrži 46 mjera. Isti broj mjera kao u prethodnom dokumentu zadržan je samo u području Obrazovanje te u poglavlju Usklađenost programa s međunarodnim standardima te prihvaćenim ugovorima na području ljudskih prava koje je i u *Akcijskom planu, za razdoblje 2013. - 2015. godine* dodano strateškim područjima definiranim *Nacionalnom strategijom*.

Smanjivanje broja mjera rezultat je, prije svega pokušaja ujednačavanja broja mjera po nositelju pa posljedično i uklanjanja iz dokumenta dijela mjera u kojima su kao nositelji bile navedene jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (za koje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nisu imale osigurana sredstva) ili nisu u nadležnosti Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Pored navedenog, do smanjivanja broja mjera unutar pojedinog strateškog područja dovelo je i njihovo okrupnjivanje u okvire projekata planiranih iz fondova Europske unije što je pak na sadržajnoj i financijskoj razini dovelo do njihovog značajnog unapređenja.

Sadržajni pomaci vidljivi su u strateškim područjima: Obrazovanje, Prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša i Unapređenje provedbe i praćenja te jačanje koordinativnih aktivnosti. U ovom su dokumentu, u odnosu na prethodni, u području Obrazovanje predložene mjere koje imaju za cilj osiguravanje prijevoza djeci koja žive u prostorno izoliranim naseljima, od kuće do vrtića/predškole te osiguravanje izvaninstitucionalnih oblika podrške učenicima pripadnicima romske nacionalne manjine putem projekata organizacija civilnog društva. U području Prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša, sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj, planirana je izgradnja obiteljskih kuća u legaliziranom romskom naselju u Dardi, a u području Unapređenje provedbe i praćenja te jačanje koordinativnih aktivnosti planirane su aktivnosti koje će omogućiti znanstveno utemeljeno praćenje učinka kojeg mjere poduzimane u okviru *Akcijskih planova* imaju na živote krajnjih korisnika, tj. pripadnike romske nacionalne manjine.

područja: zdravlja (08. i 15. ožujka 2018.); obrazovanja (09. ožujka 2018.); zapošljavanja (15. ožujka 2018.); uključivanja u društveni i kulturni život (16. ožujka 2018.); statusna rješenja, suzbijanje diskriminacije i pomoć u ostvarivanju prava za romsku nacionalnu manjinu (21. ožujka 2018.); prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša (22. ožujka 2018.); socijalne skrbi (26. ožujka 2018.).

¹⁴ Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine, Vlada Republike Hrvatske, 2012: 133).

Tablica 1.: Prikaz promjena/revizije Akcijskog plana za razdoblje 2019.-2020. godine u odnosu na Akcijski plan za razdoblje od 2013. do 2015. godine

STRATEŠKO PODRUČJE	NOVE MJERE	BRISANE MJERE	ROK ¹⁵ KONT. /JEDN.	PLANIRANA SREDSTVA U KN OD 2019.	NOVI NOSITELJI	PROMJENE INDIKATORA PROVEDBE
OBRAZOVANJE	2	2	13/1	45.916.530,00	NE	DA
ZAPOŠLJAVANJE I UKLJUČIVANJE U GOSPODARSKI ŽIVOT	3	15	4/1	27.453.000,00	DA	DA
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	2	22	0/2	405.019,00	NE	DA
SOCIJALNA SKRIB	2	11	1/1	4.040.000,00	NE	DA
PROSTORNO UREĐENJE, STANOVANJE I ZAŠTITA ROKOVA	2	10	1/2	19.958.823,00	DA	DA
UKLJUČIVANJE U DRUŠTVENI I KULTURNI ŽIVOT	5	13	5/1	10.233.000,00	DA	DA
STATUSNA RJEŠENJA, SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I POMOĆ U OSTVARIVANJU PRAVA ZA ROMSKU NACIONALNU MANJINU	2	15	3/0	REDOVNA SREDSTVA na poziciji ADMINISTR A-CIJA I UPRAVLJAN JE	NE	DA
UNAPREĐENJE PROVEDBE I PRAĆENJA TE JAČANJE KOORDINATIVNIH AKTIVNOSTI	8	12	2/6	17.081.607,00	DA	DA
USKLAĐENOST PROGRAMA S MEĐUNARODNIM STANDARDIMA TE PRIHVACENIM UGOVORIMA NA PODRUČJU LJUDSKIH PRAVA	2	3	2/1	80.000,00	NE	DA

¹⁵ U stupcu je prikazan broj mjera čiji je rok provedbe kontinuiran spram broja mjera koje su planirane jednokratno

Značajna financijska osnaživanja provedbe vidljiva su u gotovo svim strateškim područjima, te se, nastavno na pozitivne trendove povećanje sredstava za provedbu *Nacionalne strategije* ističe činjenica da je u Državnom proračunu¹⁶ za provedbu *Akcijskog plana, za razdoblje od 2019. - 2020. godine* osigurano je 125.167.979,00 kuna što čini čak tri puta više sredstava no prethodnim *Akcijskim planom, za razdoblje od 2013. do 2015. godine* (45.924.870,00 kuna).

Konačno, jedan od važnih i ranije istaknutih nalaza vanjske evaluacije odnosio se na potrebu definiranja prioriteta kako među strateškim područjima tako i unutar istih, a posljedično i na uključivanje jasnih i realnih obveza u novi dokument, tj. onih koje je u planiranom provedbenom periodu zaista moguće i ostvariti.

Ukoliko se promotri broj planiranih mjera i iznos planiranih sredstava, vidljiv je apsolutni prioritet ovog provedbenog perioda, strateško područje *Obrazovanje* apsolutni prioritet ovog provedbenog perioda (14 mjera, 45.916.530,00 kn). Potom slijede područje *Zapošljavanje i uključivanje u gospodarski život* (5 mjera, 27.453.000,00 kn), *Prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša* (3 mjere, 19.958.823,00 kn) te *Unapređenje provedbe i praćenja te jačanje koordinativnih aktivnosti* (strateško područje koje uključuje i mjere financijskog osnaživanja tj. otvorene pozive Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina upućene jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i organizacijama civilnog društva kao i tzv. izravne dodjele/projekte i aktivnosti Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kojima se planiraju regionalne i lokalne aktivnosti u području obrazovanja; 8 mjera, 17.081.607,00 kn). Zatim slijede područje *Uključivanje romske nacionalne manjine u društveni i kulturni život* (6 mjera, 10.233.000,00 kn) te *Socijalna skrb* (2 mjere, 4.040.000,00 kn) i *Zdravstvena zaštita* (2 mjere, 405.019,00 kn). Pri tome valja uzeti u obzir i da ovdje nisu iskazana sredstva koja tijela državne uprave osiguravaju za provedbu mjera usmjerena prema socijalno ugroženima, siromašnima i marginaliziranima, a nisu isključivo usmjerena na romsku nacionalnu manjinu.

Održana je i jasna korespondencija s ciljevima *Nacionalne strategije*. Pridruživanjem posebnih ciljeva pojedinog strateškog područja planiranim mjerama u novom dokumentu dobiva se uvid i u prioritete unutar svakog strateškog područja (Tablica 2.).

Analiza prioriteta unutar pojedinog strateškog područja dodatno osnažuje prethodnu konstataciju o području *Obrazovanje* kao apsolutnom prioritetu ovog provedbenog perioda obzirom da je prema svim kriterijima (broju planiranih mjera, iznosu planiranih sredstava, omjeru ukupnog broja posebnih ciljeva strateškog područja i broja posebnih ciljeva strateškog područja koje je moguće dovesti u vezu s minimalno jednom planiranom mjerom) područje s najvećim vrijednostima.

¹⁶ Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu i projekcije za 2020. i 2021. godinu

Tablica 2.: Broj mjera unutar strateškog područja u *Akcijskom planu*, za razdoblje 2019.-2020. koje je moguće povezati s posebnim ciljevima strateškog područja definiranim *Nacionalnom strategijom za uključivanje Roma*, za razdoblje 2013.-2020.

STRATEŠKO PODRUČJE	UKUPAN BROJ POSEBNIH CILJEVA	UKUPAN BROJ MJERA	BROJ MJERA KOJE JE MOGUĆE POVEZATI S POSEBNIM CILJEVIMA	BROJ POSEBNIH CILJEVA KOJE NIJE MOGUĆE DOVESTI U VEZU S PLANIRANIM MJERAMA
OBRAZOVANJE	8	14	14	0
ZAPOŠLJAVANJE I UKLJUČIVANJE U GOSPODARSKI ŽIVOT	6	5	5	1
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	7	2	2	4
SOCIJALNA SKRB	3	2	2	0
PROSTORNO UREĐENJE, STANOVANJE I ZAŠTITA ROKOVA	7	3	3	3
UKLJUČIVANJE U DRUŠTVENI I KULTURNI ŽIVOT	3	6	6	0
STATUSNA RJEŠENJA, SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I POMOĆ U OSTVARIVANJU PRAVA ZA ROMSKU NACIONALNU MANJINU	10	3	3	7
UNAPREĐENJE PROVEDBE I PRAĆENJA TE JAČANJE KOORDINATIVNIH AKTIVNOSTI	3	8	8	0

2. OBRAZOVANJE

2.1. Posebni ciljevi

- Podići kvalitetu i učinkovitost obrazovanja djece pripadnika romske nacionalne manjine te osigurati stjecanje potrebnih znanja i vještina koje će omogućiti osobni razvoj učenika, kao i završavanje osnovnog obrazovanja s ciljem nastavka školovanja te smanjenja razlike između obrazovnih postignuća djece pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosječnu razinu obrazovnih postignuća svih učenika u osnovnoškolskom obrazovanju u Republici Hrvatskoj.
- Povećati obuhvat romske djece oba spola predškolskim odgojem i obrazovanjem te podići razinu kvalitete predškolskog odgoja i obrazovanja djece pripadnika romske nacionalne manjine kao dio cjeline ranog obrazovanja djeteta, koji pomaže smanjenju razlika u društvenom podrijetlu i sposobnostima učenja i nastoji što je moguće bolje zadovoljiti djetetove razvojne potrebe te ga uvesti u svijet svjesnog učenja.
- Izjednačiti obuhvaćenost osnovnoškolskim obrazovanjem pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosjek upisa osnovnoškolskog obrazovanja na razini Republike Hrvatske (dosegnuti postotak obuhvaćenosti od 98 %) te izjednačiti završnost osnovnoškolskog obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosjek završnosti osnovnoškolskog obrazovanja na razini Republike Hrvatske (dosegnuti postotak završnosti od 95 %).
- Do 2020. godine ukinuti sve razredne odjele koje pohađaju samo učenici pripadnici romske nacionalne manjine.
- Smanjiti razliku između prosječnog obuhvata i završnosti srednjeg obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosječni obuhvat i završnost srednjeg i visokog obrazovanja na razini Republike Hrvatske u cilju izjednačavanja mogućnosti za stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja. - Povećati broj pripadnika romske nacionalne manjine koji upisuju srednje obrazovanje i visoko obrazovanje do 2020. godine. Povećati broj pripadnika romske nacionalne manjine koji završavaju srednje obrazovanje do 2020. godine.
- Smanjiti razliku između prosječnog obuhvata i završnosti visokog obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosječni obuhvat i završnost visokog obrazovanja na razini Republike Hrvatske u cilju izjednačavanja mogućnosti za stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja – Do 2020. godine povećati broj pripadnika romske nacionalne manjine koji završavaju visoko obrazovanje te onih koji nastavljaju poslijediplomski studij.
- Povećati obuhvat odraslih pripadnika romske nacionalne manjine programima opismenjavanja, obrazovanja i osposobljavanja kroz cijelo opće, strukovno i visoko obrazovanje, s ciljem razvijanja individualnih potencijala i jačanja njihovih kapaciteta i kompetencija za postizanje veće konkurentnosti na tržištu rada i trajne zapošljivosti te povećanje njihove društvene uključenosti i aktivnog sudjelovanja u svim područjima suvremenog života.

2.2. Prikaz stanja

Provedbom mjera ranijih javno-političkih dokumenata usmjerenih uključivanju romske nacionalne manjine kao i posljednjeg operativnog dokumenta (Akcijskog plana za razdoblje od 2013. do 2015. godine) postignut je značajan napredak u području odgoja i obrazovanja djece pripadnika romske nacionalne manjine njihovim uključivanjem na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava. Prema podacima iz godišnjih izvješća vidljivo je značajno povećanje broja djece kojoj se osigurava uključivanje u programe predškolskog odgoja i predškole kako bi se premostio jaz između njihove socio-ekonomske situacije i mogućnosti za uspješnu integraciju tijekom daljnjeg obrazovanja. Tako je 2013./2014. pedagoške godine bilo uključeno 769 (364m, 405ž) djece u predškolske programe, u 2015./2016. pedagoškoj godini bilo je uključeno njih 1026 (513m, 513ž) dok ih je početkom 2016./2017. pedagoške godine uključeno 1118 (600m, 518ž), a početkom 2017./2018. godine 1020 (488m, 532ž) djece. U osnovnoškolskom sustavu i dalje se osigurava produženi boravak te posebna pomoć u učenju hrvatskoga jezika za učenike koji ne poznaju ili nedovoljno poznaju hrvatski jezik. To je iznimno važno, budući da navedene aktivnosti predstavljaju preduvjet uspješnog završetka osnovnog obrazovanja te su i dalje potrebni dodatni naponi za postizanje adekvatne pripreme učenika za ulazak u obrazovni sustav, ali i uspješno završavanje osnovnog školovanja. Također, u uključivanju učenika u sustav srednjoškolskog obrazovanja vidljiv je pozitivan pomak. Tako je 2013./2014. školske godine srednju školu pohađalo 588 (327m, 258ž) učenika, u školskoj godini 2015./2016. bilo ih je upisano 746 (406m, 340ž) dok je početkom 2016./2017. školske godine u srednje škole upisano 820 (429m, 390ž) učenika, a početkom 2017./2018. godine 805 (446m, 359ž) učenika. Tome je svakako pridonijelo osiguravanje uvjeta za uspješno školovanje - osiguravanje srednjoškolskih stipendija i smještaja u učenički dom. Sve mjere i aktivnosti koje su se provodile u prethodnom razdoblju imale su za cilj poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju uključujući obrazovanje i skrb pruženu u ranom djetinjstvu, ali i tijekom osnovnog, srednjeg i sveučilišnog obrazovanja s posebnim naglaskom na uklanjanje moguće segregacije u školama, sprječavanje preuranjenog prekida školovanja i osiguravanja laganog prijelaza iz škole do zaposlenja. To upućuje na zaključak kako su mjere održive te je provedba planiranih daljnjih aktivnosti iznimno važna u sprečavanju preuranjenog napuštanja školovanja učenika pripadnika romske nacionalne manjine, ali i podizanja razine svijesti o važnosti obrazovanja. Osim srednjoškolskih stipendija te osiguravanja smještaja u učeničke domove, osiguravaju se stipendije za studente, dok za odrasle pripadnike romske nacionalne manjine Ministarstvo znanosti i obrazovanja osigurava sredstva za provođenje opismenjavanja i osposobljavanja za prvo zanimanje. Unatoč zamijećenim iskoracima te napretku osnaživanja sustava podrške te uspostavljanja mehanizama koji omogućavaju dostupnost kako predškolskim programima tako i osnovnoškolskim programima i dalje najveći izazov predstavlja osiguravanje uvjeta za istinsku socijalnu integraciju djece te pripremljenost za školu, stjecanje potrebnih znanja i vještina za završetak i nastavak obrazovanja te uspostavljanje ravnoteže broja učenika Roma u odnosu na ostale učenike. Ministarstvo znanosti i obrazovanja i nadalje će provedbom posebnih mjera i aktivnosti ulagati napore za osiguravanjem kvalitetnog i inkluzivnog obrazovanja djece pripadnika romske nacionalne manjine, a imajući u vidu kompleksnost i sveobuhvatnost svih resursa, ali i angažman svih dionika koji je nužno potreban za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

2.3. Mjere

2.3.1. Stručno usavršavanje učitelja, stručnih suradnika i suradnika pomagača u osnovnim školama

Opis mjere: Učitelji, stručni suradnici pedagozi i suradnici pomagači u osnovnim školama putem stručnih usavršavanja steći će znanja i metode kojima će uspješnije upravljati različitostima u razredu, upoznati se s različitim anti-diskriminacijskim pristupima poučavanja, moći će u okviru školskog kurikulumu planirati mjere za pružanje podrške učenicima koji su u riziku od ranog napuštanja školovanja, ovladat će strategijama upotrebe inkluzivnih metoda radi prevencije ranog napuštanja školovanja, prepoznavati će i analizirati funkcioniranje dinamike odnosa u različitim tipovima obitelji s naglaskom specifičnosti suradnje stručnog suradnika pedagoga s disfunkcionalnim obiteljima, razvijati partnerstvo roditelja i škole te definirati oblike suradnje s djelatnicima Centra za socijalnu skrb.

Nositelj provedbe: Agencija za odgoj i obrazovanje

Partneri: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, ravnatelji osnovnih škola

Pokazatelj provedbe: Broj održanih stručnih usavršavanja te broj učitelja, stručnih suradnika i suradnika pomagača koji su sudjelovali na stručnim usavršavanjima

Kontakt točka: Odjel za opće poslove – viši savjetnici za nacionalne programe

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A733003 - Nacionalni programi

Planirani iznos sredstava: 3.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.2. Sufinanciranje roditeljskog udjela za pripadnike romske nacionalne manjine u integriranim programima predškolskog odgoja

Opis mjere: Za djecu pripadnike romske nacionalne manjine osigurava se uključivanje u programe predškolskog odgoja kako bi se premostio jaz između socio-ekonomske situacije u kojoj djeca pripadnici romske nacionalne manjine žive i povećale mogućnosti za njihovu uspješnu integraciju tijekom obveznog osnovnog obrazovanja. Ministarstvo znanosti i obrazovanja sufinancira roditeljski udio u ekonomskoj cijeni predškolskog odgoja za djecu koja su integrirana tj. polaznici su redovitog programa dječjih vrtića.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, predškolske ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Pokazatelj provedbe: Broj djece romske nacionalne manjine za koje je sufinanciran roditeljski udio

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A767015 – Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.-2020.

Planirani iznos sredstava: 5.419.775,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.3. Sufinanciranje programa predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja sufinancira program predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine te se osiguravaju sredstva za rad odgajatelja, didaktike te prehranu djece. U slučaju da ne postoje prostorni uvjeti u predškolskoj ustanovi, program predškole organizira se u osnovnim školama te se praćenje i vrednovanje ostvarivanja ciljeva i zadataka uključivanja romske djece prati suradnjom sa školama i vrtićima.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, predškolske ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Pokazatelj provedbe: Broj djece romske nacionalne manjine za koje je sufinanciran program predškole

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A767015 - *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.-2020.*

Planirani iznos sredstava: 4.400.000,00 kn (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.4. Sufinanciranje namjenskog prijevoza od kuće do vrtića/predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine koja žive u izoliranim, segregiranim naseljima

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja izradilo je prijedlog projekta *Programska, stručna i financijska potpora obrazovanju djece pripadnika romske nacionalne manjine* s ciljem osiguravanja uvjeta za poboljšanje obrazovnih postignuća, socijalizacije te uključivanje u društvo djece pripadnika romske nacionalne manjine. Jedna od aktivnosti koja se pokazala nužnom jest osiguravanje prijevoza od kuće do vrtića/predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine koja žive u udaljenim, izoliranim naseljima.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, predškolske ustanove

Pokazatelj provedbe: Broj djece kojoj je osiguran namjenski prijevoz

Kontakt točka: Uprava za potporu i unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja, Služba za programe i projekte Europske unije

Izvor financiranja: Europski socijalni fond, K 818050 *OP učinkoviti ljudski potencijali*

Planirani iznos sredstava: 4.000.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.5. Praćenje upisa i školovanja učenika romske nacionalne manjine oba spola u osnovnim školama

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja vodi bazu o osnovnoškolskom obrazovanju pripadnika romske nacionalne manjine. Podaci dobiveni od Ureda državne uprave u županiji te Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sporta Grada Zagreba, upotpunjuju se tj. obrađuju jednom godišnje, uzimajući u obzir podatke na kraju prethodne školske godine i na početku tekuće školske godine. Temeljem podataka prati se upis učenika, uključivanje u produženi

boravak, osiguravanje dodatnog učenja hrvatskoga jezika, prekidanje te napuštanje školovanja, kao i broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u razrednim odjelima.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, osnovne škole, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Pokazatelj provedbe: Baza podataka o školovanju pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnim školama

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A577000 – *Administracija i upravljanje*

Planirani iznos sredstava: 10.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.6. Uključivanje učenika romske nacionalne manjine u produženi boravak, pružanje dodatne pomoći u učenju hrvatskog jezika te uključivanje učenika u dodatne aktivnosti usmjerene ka obrazovnoj i socijalnoj integraciji

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, sukladno čl. 43 Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, pripadnicima romske nacionalne manjine osigurava posebnu pomoć u učenju hrvatskoga jezika učenicima koji ne znaju ili nedovoljno poznaju hrvatski jezik. Učiteljima razredne nastave i hrvatskoga jezika osiguravaju se sredstva za prekovremeni rad za pružanje posebne pomoći u učenju hrvatskoga jezika. Osim navedenog osigurava se produženi boravak za pripadnike romske nacionalne manjine te putem projekta *Programska, stručna i financijska potpora obrazovanju djece pripadnika romske nacionalne manjine* planirano je financiranje aktivnosti kojima je cilj veće uključivanje romske djece u osnovnoškolsko obrazovanje te promicanje razvoja i upotreba nastavnih metoda i materijala za multikulturalno okruženje u učionici.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, osnovne škole, organizacije civilnog društva

Pokazatelj provedbe: Broj učenika romske nacionalne manjine uključenih u produženi boravak i dodatne aktivnosti usmjerene ka obrazovnoj i socijalnoj integraciji

Kontakt točka: Uprava za unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja, Služba za programe i projekte Europske unije i Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja: A767015-*Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.-2020.*; K 818050 - Europski socijalni fond

Planirani iznos sredstava: 21.100.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.7. Osiguravanje izvaninstitucionalnih oblika podrške učenicima pripadnicima romske nacionalne manjine putem projekata organizacija civilnog društva

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja godišnje objavljuje natječaj kojem je jedan od glavnih ciljeva, u suradnji s udrugama kao ravnopravnim partnerima, provedbom različitih projekata, zadovoljiti interese i potrebe djece i mladih. S obzirom na to da u redovitom odgojno-obrazovnom procesu, kao i u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, postoji potreba za dodatnim razvijanjem interesa i potencijala djece i mladih te stjecanjem novog znanja, vještina i kompetencija, to se nastoji omogućiti izvaninstitucionalnom provedbom projekata organizacija udruga.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva, osnovne škole, srednje škole

Pokazatelj provedbe: Broj prihvaćenih projekata organizacija civilnog društva usmjerenih na pružanje podrške djeci romske nacionalne manjine te rezultati postignuti provedbom projekata

Kontakt točka: Uprava za potporu i unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja, Služba za posebne programe i strategije

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A577130 - Poticaji udrugama za izvannastavne aktivnosti

Planirani iznos sredstava: 400.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.8. Provedba stručne procjene stanja i potreba u područjima s većim brojem stanovnika pripadnika romske nacionalne manjine s preporukama za modalitete smanjenja broja razrednih odjela u koje su uključeni samo pripadnici romske nacionalne manjine

Opis mjere: Smanjenje broja razrednih odjela u koje su uključeni samo pripadnici romske nacionalne manjine ovisi o mreži škola i upisnih područja gdje postoje razredni odjeli u kojima su samo Romi, i to kako bi se uspostavio optimalan omjer učenika pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na ostale učenike potreban je prostor, osiguran prijevoz i premještaj kadra, kao i učenika u druge škole što zahtjeva napore u osiguravanju osiguravajuće infrastrukture. Planiranom procjenom stanja dobit će se uvid u područja te će se moći predložiti modaliteti za smanjenje broja razrednih odjela u koje su uključeni samo pripadnici romske nacionalne manjine.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje kulturu i sport Grada Zagreba

Pokazatelj provedbe: Provedena stručna procjena stanja s izrađenim preporukama

Kontakt točka: Uprava za potporu i unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja, Sektor za potporu sustavu i programe Europske unije i Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Europski socijalni fond, K 818050 *OP učinkoviti ljudski potencijali*

Planirani iznos sredstava: 500.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.9. Praćenje upisa i školovanja učenika romske nacionalne manjine oba spola u srednjim školama

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja vodi bazu o srednjoškolskom obrazovanju pripadnika romske nacionalne manjine. Podaci dobiveni od Ureda državne uprave u županijama te Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sporta Grada Zagreba, upotpunjuju se tj. obrađuju jednom godišnje, uzimajući u obzir podatke na kraju prethodne školske godine i na početku tekuće školske godine. Temeljem podataka prati se upis učenika u trogodišnje i četverogodišnje te petogodišnje srednjoškolske programe. Također, prati se prekid školovanja te napuštanje srednjoškolskog obrazovanje.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Uredi državne uprave u županijama, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba, srednje škole

Pokazatelj provedbe: Baza podataka o školovanju pripadnika romske nacionalne manjine u srednjim školama

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A577000 – Administracija i upravljanje

Planirani iznos sredstava: 10.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.10. Osiguravanje mjesečnih stipendija redovitim učenicima srednjih škola pripadnicima romske nacionalne manjine

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja osigurava stipendije za redovite učenike srednjih škola pripadnike romske nacionalne manjine kako bi se omogućilo uspješno školovanje većeg broja učenika te i nastavak daljnjeg školovanja.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: srednje škole

Pokazatelj provedbe: Osigurane mjesečne stipendije za redovite učenike srednjih škola pripadnike romske nacionalne manjine

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A767003– Srednjoškolske stipendije za učenike Rome

Planirani iznos sredstava: 7.412.950,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.11. Sufinanciranje smještaja u učeničke domove učenicima srednjih škola pripadnicima romske nacionalne manjine

Opis mjere: Kako bi se osigurali uvjeti za uspješnije školovanje, učenicima srednjih škola pripadnicima romske nacionalne manjine Ministarstvo znanosti i obrazovanja učenicima sufinancira smještaj u učenički dom.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: srednje škole, učenički domovi

Pokazatelj provedbe: Broj učenika romske nacionalne manjine kojima je osiguran smještaj u učeničkim domovima

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A767015
– *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.-2020.*

Planirani iznos sredstava: 200.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.12. Osiguravanje stipendija studentima romske nacionalne manjine

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja osigurava stipendije svim studentima pripadnicima romske nacionalne manjine.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Visoka učilišta

Pokazatelj provedbe: Broj studenata pripadnika romske nacionalne manjine kojima su osigurane studentske stipendije

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A679066
– *Potpore romskim studijima i studentima Romima*

Planirani iznos sredstava: 460.805,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.13. Sufinanciranje smještaja u učeničkim i studentskim domovima redovitim studentima pripadnicima romske nacionalne manjine

Opis mjere: Kako bi se osigurali uvjeti te potaknulo na daljnje školovanje studentima pripadnicima romske nacionalne manjine osigurava se smještaj u učenički/studentски dom.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Visoka učilišta, učenički/studentски domovi

Pokazatelj provedbe: Broj studenata kojima je osiguran smještaj u studentskom domu

Kontakt točka: Samostalni sektor za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A767015
– *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013.-2020.*

Planirani iznos sredstava: 200.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

2.3.14. Uključivanje odraslih pripadnika romske nacionalne manjine u program opismenjavanja i osposobljavanja za prvo zanimanje

Opis mjere: Ministarstvo znanosti i obrazovanja financira programe opismenjavanja i osposobljavanja za prvo zanimanje za odrasle pripadnike romske nacionalne manjine kako bi se osigurali uvjeti za razvijanje kompetencija te postizanje konkurentnosti na tržištu rada.

Nositelj provedbe: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Partneri: Učilišta za obrazovanje odraslih

Pokazatelj provedbe: Broj odraslih Roma uključenih u programe opismenjavanja i osposobljavanja za prvo zanimanje

Kontakt točka: Uprava za odgoj i obrazovanje, Sektor za srednjoškolski odgoj i obrazovanje i obrazovanje odraslih

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, A580014
- Razvoj sustava obrazovanja odraslih

Planirani iznos sredstava: 1.800.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje)

Rok provedbe: 2020. godina

3. ZAPOŠLJAVANJE I UKLJUČIVANJE U GOSPODARSKI ŽIVOT

3.1. Posebni ciljevi

- Podići razinu socijalne uključenosti romske populacije kroz osnaživanje za uključivanje na tržište rada.
- Povećati konkurentnost i stopu zapošljivosti mladih pripadnika romske nacionalne manjine.
- Povećati konkurentnost i stopu zapošljivosti Romkinja.
- Povećati stopu formalnog samozapošljavanja pripadnika romske nacionalne manjine.
- Podići razinu motivacije pripadnika romske nacionalne manjine za uključivanje na tržište rada.

3.2. Prikaz stanja

Hrvatski zavod za zapošljavanje ne vodi nezaposlene osobe po nacionalnosti, ali se procjenjuje da je krajem prosinca 2017. godine bilo evidentirano ukupno 4.206 nezaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine što je činilo 2,24 % od ukupne nezaposlenosti u Hrvatskoj. U 2017. godini ukupno su 6.708 (2.967 ž) osoba uključeno u proces osnaživanja za uključivanje u tržište rada aktivnostima kao što su informiranje/tribine, individualna savjetovanja ili grupna savjetovanja za stjecanje vještina traženja posla. Aktivnostima grupnih informiranja o samozapošljavanju te savjetovanju o pokretanju posla bilo je obuhvaćeno 20 (8 ž) osoba. U okviru mjera za poticanje zapošljavanja u 2017. godini ukupno je zaposleno 681 (262 ž) osoba.

Ukupan broj oglašanih slobodnih radnih mjesta iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje se povećao, što je omogućilo nove prilike za zapošljavanje nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine. U 2016. godini na otvorenom tržištu rada (bez uključivanja u poticajne mjere zapošljavanja) ukupno je zaposleno 566 (180 ž) pripadnika romske nacionalne manjine, a u 2017. godini 788 (234 ž) osoba.

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi aktivnosti koje su usmjerene na stvaranje pozitivne klime kod poslodavaca, a u cilju boljeg zapošljavanja osoba romske nacionalne manjine, što je dovelo do povećanja broj zaposlenih Roma na otvorenom tržištu rada (bez uključivanja u poticajne mjere zapošljavanja). Ukupan broj posjeta poslodavcima s ciljem utvrđivanja mogućnosti zapošljavanja pripadnika romske nacionalne manjine u 2017. godini iznosio je 158.

Vodeći računa o specifičnim potrebama svojih korisnika, Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi niz mjera aktivne politike zapošljavanja usmjerenih nezaposlenim osobama u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Istaknimo i da Hrvatski zavod za zapošljavanje značajno i gotovo kontinuirano povećava financijska sredstva za provedbu mjera za poticanje zapošljavanja nezaposlenih osoba pripadnika romske nacionalne manjine, te su u tu svrhu značajno povećana financijska sredstva za provedbu mjera za poticanje zapošljavanja nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine u okviru Akcijskog plana za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma.

Izazov su i dalje poteškoće u prikupljanju točnih statističkih podataka, obzirom da Hrvatski zavod za zapošljavanje ne prati nezaposlene osobe prema nacionalnosti, već broj nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine procjenjuje posredno, prema prebivalištu iz kojih se osobe prijavljuju u evidenciju nezaposlenih osoba, prema uvjerenjima koje traže za ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi te prema poznavanju romskog ili bajaškog rumunjskog jezika. Otežavajuća okolnost pri stvaranju baze nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine je i činjenica da se osobe romske nacionalne manjine često deklariraju različito. Stoga za pojedine mjere nije bilo moguće utvrditi točan broj korisnika mjere, već samo procjene.

Mogućnosti društvenog poduzetništva u prethodnom su periodu nedovoljno iskorištene iako već postoje važna iskustva u Međimurju i Koprivnici. I pored nedvojbjenih uspjeha nekih mjera kao što su javni radovi¹⁷, i nedavno istraživanje EU-MIDIS II (2016.) pokazuje dimenzije problema na području zapošljavanja. Primjerice, stopa plaćenog posla za Rome između 20. i 64. godine, uključujući samozapošljavanje, povremeni rad i rad u prethodna četiri tjedna u Republici Hrvatskoj je 10% dok je prosjek drugih država članica Europske unije 30%, što je zasigurno povezano i s velikim udjelom Roma bez ikakva formalnog obrazovanja (ISCED 0) u sve tri dobne skupine u Republici Hrvatskoj: od 16. do 24. godine 5% (EU 6%), od 25. do 44. godina 28% (EU 11%) i više od 45 godina 46% (EU 23%). Uz to što se i u ovim podacima uočavaju izvjesni napreci na području obrazovanja, izjednačavanju mogućnosti pripadnika romske nacionalne manjine bitno će doprinijeti i planirane aktivnosti u borbi protiv diskriminacije na ovom području, čiji značaj potvrđuju i istraživanja. Tako EU-MIDIS II navodi kako je čak 50% ispitanih Roma u Republici Hrvatskoj potvrdilo diskriminaciju prilikom traženja posla u posljednjih 5 godina (prosjek EU prema istom izvoru iznosi 40%), no zamjećuje se i relativan uspjeh dosadašnjih aktivnosti s obzirom da je stopa onih koji su potvrdili diskriminaciju prilikom traženja posla u posljednjih 12 mjeseci u Republici Hrvatskoj smanjena na 29% (prosjek EU prema istom izvoru iznosi 16%).

Dodatne napore zahtijeva i visoka stopa mladih osoba koje nisu zaposlene niti su na školovanju ili osposobljavanju (tzv. NEET skupina). Sličan pokazatelj izračunat za Rome u dobi između 16 i 24 godine na temelju stopa „plaćenog rada“ iz istraživanja EU-MIDIS II pokazuje da udio mladih Roma koji nisu zaposleni niti su na školovanju ili osposobljavanju u prosjeku iznosi 63% – u usporedbi s 12% opće populacije iste dobne skupine u EU-28¹⁸. U Republici Hrvatskoj stopa je najviša u uspoređenim državama članicama EU i iznosi u prosjeku 77%, odnosno 72% za muškarce i čak 82 % za žene. Podatak osobito zabrinjava u usporedbi s podacima EUROSTAT-a za opću populaciju koji za Republiku Hrvatsku navode stopu od 19%. Tranzicija između obrazovanja i zapošljavanja time je potvrđena kao osobit izazov za mlađe dobne skupine.

¹⁷ Predrag Bejaković (2015), Vanjska evaluacija mjera aktivne politike tržišta rada 2010.-2013. <http://www.hzz.hr/default.aspx?ID=30483>.

¹⁸ FRA EUMIDIS II, 2016, Romi, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>.

3.3. Mjere

3.3.1. Provoditi aktivnosti usmjerene na podizanje motivacije za uključivanje na tržište rada, u skladu s potrebama i mogućnostima nezaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine, osobito žena, mladih i dugotrajno nezaposlenih osoba

Opis mjere: Mjera uključuje individualno savjetovanje, motivacijsko savjetovanje, grupno informiranje, radionice za aktivno traženje posla, radionice za unapređenje socijalnih vještina (aktiviranje i motiviranje nezaposlenih osoba romske nacionalne, radionice podrške), profesionalno informiranje i savjetovanje za izbor zanimanja.

Nositelj provedbe: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Partneri: Regionalni/područni uredi Zavoda, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavnici romske nacionalne manjine, udruge romske nacionalne manjine, vijeća romske nacionalne manjine, organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima i pravima romske nacionalne manjine.

Pokazatelji provedbe: broj učenika uključenih u postupke profesionalnog informiranja i savjetovanja prema dobi/spolu; broj nezaposlenih osoba uključenih u aktivnosti savjetovanja i aktivacijske programe prema spolu/dobi/trajanju nezaposlenosti; broj nezaposlenih osoba koji su se zaposlili na otvorenom tržištu rada prema spolu/dobi/trajanju nezaposlenosti.

Kontakt točka: Središnji ured/Odjel posredovanja pri zapošljavanju

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, stavka redovite aktivnosti A689013 *Administracija i upravljanje*

Planirani iznos sredstava: 2019. godina: 800.000 kn; 2020. godina 812.000 kn

Rok provedbe: 2020. godina

3.3.2. Uključivati nezaposlene pripadnike romske nacionalne manjine, osobito žene, mlade i dugotrajno nezaposlene osobe u programe obrazovanja, osposobljavanja i ostale poticajne mjere za zapošljavanje

Opis mjere: Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi niz mjera aktivne politike zapošljavanja usmjerenih nezaposlenim osobama u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Zavod tako provodi uvriježene intervencije aktivne politike zapošljavanja kojima se potiče zapošljavanje, samozapošljavanje, obrazovanje, stručno osposobljavanje za rad te uključivanje u programe javnih radova specifičnih ciljanih skupina. Mjera obrazovanje nezaposlenih je mjera unutar koje se nezaposlene osobe uključuju u programe stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja u obrazovnim ustanovama kako bi se osposobili za zanimanja koja su trenutno tražena na tržištu rada. Osposobljavanje na radnom mjestu je mjera čiji je cilj osposobiti nezaposlene osobe za stjecanje znanja i vještina na radnom mjestu potrebnih za obavljanje poslova tog istog radnog mjesta. Nakon osposobljavanja nezaposlena osoba stječe potvrdu poslodavca ili javnu ispravu o osposobljenosti

Nositelj provedbe: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Partneri: Regionalni/područni uredi Zavoda, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavnici romske nacionalne manjine, udruge romske nacionalne manjine,

vijeća romske nacionalne manjine, organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima i pravima romske nacionalne manjine.

Pokazatelji provedbe: broj nezaposlenih mladih osoba uključenih u obrazovne programe i programe osposobljavanja prema spolu, broj nezaposlenih osoba prema spolu/dobi/trajanju nezaposlenosti koji su se uključili u programe poticajnog zapošljavanja.

Kontakt točka: Središnji ured/Odjel posredovanja pri zapošljavanju

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, stavka A689027 Akcijski plan za uključivanje Roma i stavka A689036 Naknade korisnicima mjera aktivne politike zapošljavanja.

Planirani iznos sredstava: Za mjere aktivne politike zapošljavanja u 2019. i 2020. godini ukupno je planirano 25.438.000,00 kuna.

Rok provedbe: 2020. godina

3.3.3. *Provoditi prilagođene aktivnosti usmjerene na stjecanje i razvijanje vještina, sposobnosti i motivacije nezaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine, osobito žena i mladih, za samozapošljavanje.*

Opis mjere: mjera uključuje individualno savjetovanje o samozapošljavanju, grupno informiranje, radionice za samozapošljavanje, potpora za samozapošljavanje

Nositelj provedbe: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Partneri: Regionalni/područni uredi Zavoda, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavnici romske nacionalne manjine, udruge romske nacionalne manjine, vijeća romske nacionalne manjine, organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima i pravima romske nacionalne manjine.

Pokazatelji provedbe: broj nezaposlenih osoba uključenih u aktivnosti pripreme za samozapošljavanje prema spolu/dobi, broj samozaposlenih osoba uz korištenje potpore prema spolu/dobi, broj samozaposlenih osoba koje su nakon 12 mjeseci od korištenja potpore ostali samozaposleni prema spolu/dobi, broj samozaposlenih osoba bez potpore prema spolu/dobi

Kontakt točka: Središnji ured/Odjel posredovanja pri zapošljavanju

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, stavka redovite aktivnosti A689013 *Administracija i upravljanje*

Planirani iznos sredstava: 2019. godina: 100.000 kn; 2020. godina 101.500 kn.

Rok provedbe: 2020. godina

3.3.4. *Provoditi senzibilizaciju poslodavaca i informiranje o mogućnostima korištenja mjera za zapošljavanje nezaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine te istražiti potrebe poslodavaca kako bi se pripremile nezaposlene pripadnike romske nacionalne manjine za uspješno zapošljavanje*

Opis mjere: promocija za zapošljavanje, info radionica za poslodavce o mogućnostima korištenja mjera za zapošljavanje, poslovno savjetovanje poslodavaca

Nositelj provedbe: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Partneri: Regionalni/područni uredi Zavoda, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavnici romske nacionalne manjine, organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima i pravima romske nacionalne manjine.

Pokazatelji provedbe: broj izvršenih promocija mjera za zapošljavanje i obrazovanje osoba romske nacionalne manjine prema poslodavcima i ostalim dionicima na tržištu rada, broj info radionica za poslodavce o mogućnostima korištenja mjera za zapošljavanje osoba romske nacionalne manjine, broj poslodavaca koji je koristio mjere za zapošljavanje i obrazovanje, broj poslovnih savjetovanja poslodavaca u svrhu promocije mogućnosti zapošljavanja osoba romske nacionalne manjine

Kontakt točka: Središnji ured/Odjel posredovanja pri zapošljavanju

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, stavka redovite aktivnosti A689013 *Administracija i upravljanje*

Planirani iznos sredstava: 2019. godina: 100.000 kn; 2020. godina 101.500 kn.

Rok provedbe: 2020. godina

3.3.5. Praćenje i analiza zastupljenosti i zapošljavanja pripadnika romske nacionalne manjine u tijelima državne uprave te upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Opis mjere: Redovito će se pratiti ostvarivanje prava prednosti pri zapošljavanju pripadnika romske nacionalne manjine sukladno odredbama čl. 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

Nositelj provedbe: Ministarstvo uprave

Partneri: tijela državne uprave, pravosudna tijela, upravna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Pokazatelji provedbe: Broj tijela obuhvaćenih čl. 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina od kojih su prikupljeni podaci o broju pripadnika romske nacionalne manjine koji su se pozvali na pravo prednosti pri zapošljavanju te broj pripadnika romske nacionalne manjine koji je zaposlen na temelju poziva na pravo prednosti

Kontakt točka: Služba za upravljanje ljudskim potencijalima u državnoj službi, Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva uprave, stavka A830001 *Administracija i upravljanje*

Rok provedbe: 2020. godina

4. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

4.1. Posebni ciljevi

- Podići razinu svijesti romske populacije o odgovornosti za vlastito zdravlje.
- Smanjiti pobol od bolesti povezanih s niskim higijenskim standardom i bolesti protiv kojih se cijepi.
- Smanjiti raširenost konzumiranja svih sredstava ovisnosti među romskom populacijom, s naglaskom na djecu i mlade te podići razinu svijesti o štetnosti sredstava ovisnosti.

4.2. Prikaz stanja

Specifičan socioekonomski položaj romske nacionalne manjine u velikoj mjeri određuje njihov status kada se radi o zdravlju i zdravstvenoj zaštiti. Romska populacija suočava se s različitim izazovima povezanim sa socijalnom isključenošću i siromaštvom, što direktno utječe na nejednakost i jaz između Roma i ostalog stanovništva u području zdravstvene zaštite.

Ipak, stope procijepljenosti predškolske romske djece u Republici Hrvatskoj dostigle su nivo procijepljenosti predškolske djece ostalog stanovništva. Prema anketi Svjetske Banke i DG REGIO, u 2011. godini cjepni obuhvat romske djece u Republici Hrvatskoj iznosio je 96,60% za djecu od 0-6 godina i 96,48% za djecu od 6 godina starosti. U kontekstu osiguravanja zdravstvenog osiguranja Hrvatski zavod za javno zdravstvo zaključuje kako su pristup i kvaliteta zdravstvenih usluga za romsku djecu jednaki kao i za svu drugu djecu. Sva djeca u Republici Hrvatskoj imaju pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu do navršene 18 godine života.

Stopa smrtnosti dojenčadi u 2010. godini u Republici Hrvatskoj bila je 4,4 na 1.000 živorođenih¹⁹, a u EU27 stopa smrtnosti je bila 4,3 na 1.000 živorođenih²⁰. Iako nedostaju podaci razdvojeni prema nacionalnoj pripadnosti, postoje indikacije o znatno višoj stopi smrtnosti novorođenčadi u romskim zajednicama.

Pored pokazatelja lošijeg zdravstvenog stanja Roma u odnosu na ostalo stanovništvo, postoje i značajne razlike po pitanju zdravlja unutar romskih zajednica pa je tako zabilježena razlika u zdravlju djece i žena kao posebno ranjivih kategorija, u odnosu na zdravlje muškaraca.

Iz dostupnih izvora može se zaključiti da je posebnu pažnju u području zdravlja potrebno usmjeriti prema Romkinjama. Naime, ne samo da je njihov zdravstveni status lošiji u usporedbi sa zdravstvenim statusom muškarca u romskoj zajednici, njihov je zdravstveni status lošiji i u odnosu na žene iz opće populacije.

¹⁹ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Prirodno kretanje u Hrvatskoj u 2010. godini, srpanj 2011. <http://www.hzjz.hr/publikacije/stanovnistvo2010.pdf>.

²⁰ Omjer broja smrti djece mlađe od jedne godine tijekom godine i broja živorođenih u istoj godini, EurostatData, 2009. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_minfind&lang=en.

Također, Romi su izloženi diskriminaciji i segregaciji koje dodatno otežavaju njihov položaj. Predrasude prema romskoj populaciji koje rezultiraju diskriminacijom također se javljaju i u području zdravstva, među zdravstvenim radnicima. Istraživanje EUMIDIS II (2016). navodi 10 % ispitanika Roma u Republici Hrvatskoj koji su doživjeli diskriminaciju od strane zdravstvenih radnika (prosjeak 9 obuhvaćenih država članica Europske unije je 8 %).²¹

4.3. Mjere

4.3.1. Unapređenje praćenja zdravstvenog stanja i socijalnih determinanti zdravlja pripadnika romske nacionalne manjine

Opis mjere: Mjera uključuje ostvarivanje pretpostavki za uparivanje podataka (iz baza i registara) Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo s podacima Državnog zavoda za statistiku i Ministarstva unutarnjih poslova i kreiranje sustava izvještavanja u području zdravlja Roma prema pobolu, smrtnosti i socio-demografskim karakteristikama

Nositelj provedbe: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Partneri: Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo unutarnjih poslova,

Pokazatelji provedbe: Kreirano izvješće o Romima prema pobolu, smrtnosti i socio-demografskim karakteristikama

Kontakt točka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Služba za javno zdravstvo

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva zdravstva, stavka A884001 Hrvatski zavod za javno zdravstvo i stavka A789005 Provedba Nacionalnih programa, strategija i planova

Planirani iznos sredstava: 155.019,00 kuna

Rok provedbe: 2020. godina

4.3.2. Unaprjeđenje preventivnog djelovanja u svrhu smanjivanja raširenosti konzumiranja svih sredstava ovisnosti među romskom zajednicom

Opis mjere: Mjera uključuje izradu studije izvedivosti i provedbu kvalitativnog istraživanja o zdravstvenim rizicima i rizičnim ponašanjima djece i mladih Roma što uključuje i konzumiranje sredstava ovisnosti među tom populacijom te razvoj modela za provedbu pilot projekta na području prevencije ovisnosti.

Nositelj provedbe: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Partneri: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo za demografiju, obitelj, socijalnu politiku i mlade, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, organizacije romskog civilnog društva

Pokazatelji provedbe: provedena studija izvedivosti i istraživanje, objavljeno istraživačko izvješće s prijedlogom teorijskog modela preventivskih intervencija

Kontakt točka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

²¹ FRA EUMIDIS II, 2016, Romi, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>.

Važno je zamijetiti i da veliki dio slučajeva diskriminacije ostaje neprijavljen, što također može biti pokazatelj segregiranosti i zatvorenosti romske populacije unutar svojih segregiranih zajednica.

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva zdravstva, stavka A884001

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Planirani iznos sredstava: 2019. godina: 150.000,00 kn; 2020. godina 100.000,00 kn.

Rok provedbe: 2020. godina

5. SOCIJALNA SKRB

5.1. Posebni ciljevi

- Podići kvalitetu, dostupnost i pravovremenost socijalnih usluga i usluga u zajednici s posebnim naglaskom na žene, djecu, mladež, osobe starije životne dobi i osobe s invaliditetom.
- Podići razinu kvalitete života unutar romskih obitelji s posebnim naglaskom na prava i dobrobit djece i mladih.
- Osnažiti lokalnu romsku zajednicu za prepoznavanje opasnosti od rizika izloženosti pojavama trgovanja ljudima, seksualnog iskorištavanja i drugih oblika nasilja s naglaskom na žene i djecu.

5.2. Prikaz stanja

Socijalna skrb u Republici Hrvatskoj uređena je Zakonom o socijalnoj skrbi (u daljnjem tekstu: Zakon) kojim su utvrđeni korisnici i prava koja mogu ostvariti. Pripadnici nacionalnih manjina sukladno Zakonu nisu navedeni kao zasebna korisnička skupina već se na njih primjenjuju isti uvjeti kao i na pripadnike većinskog naroda.

Pripadnici romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj su u značajnoj mjeri obuhvaćeni sustavom socijalne skrbi. Prema podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku koji se prikupljaju radi praćenja stanja u sustavu vidljivo je da je romska nacionalna manjina naglašeno više prisutna među korisnicima prava u sustavu socijalne skrbi nego što je njihovo učešće u ukupnoj populaciji. Prema istraživanju²² koje je proveo Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina čak 84,7% romskih kućanstava koristi barem jedan oblik socijalne pomoći, a najviše ih koristi zajamčenu minimalnu naknadu – 53,7% (Kunac S., Klasnić K., Lalić S. 2018.). Najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine u sustavu socijalne skrbi su korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu. Visina zajamčene minimalne naknade izračunava se u postotku od osnovice za izračun zajamčene minimalne naknade, a ovisi o vrsti korisnika (samac/kućanstvo), radnoj sposobnosti za samce, o broju odraslih članova i djece u kućanstvu te činjenici samohranog roditeljstva. Osnovicu za izračun zajamčene minimalne naknade određuje Vlada Republike Hrvatske, a trenutno iznosi 800,00 kuna.

Od socijalnih usluga pripadnici romske nacionalne manjine često koriste pravo na savjetovanje i pomaganje, ova usluga se pruža korisniku radi prevladavanja poteškoća u vezi s bolešću, starošću, smrću člana obitelji, invalidnošću, teškoćama u razvoju, uključivanjem u svakodnevni život nakon duljega boravka u domu socijalne skrbi ili kod drugog pružatelja socijalnih usluga, zdravstvenoj ili penalnoj ustanovi te u drugim nepovoljnim okolnostima ili kriznim stanjima.

²² Istraživanje je provedeno u sklopu projekta IPA 2012 „Prikupljanje i praćenje baznih podataka za učinkovitu provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma“, a čiji su nalazi objavljeni u publikaciji autorica Suzana Kunac, Ksenija Klasnić, Sara Lalić: „Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka“.

Značajno područje socijalne skrbi u odnosu na romsku populaciju je i područje obiteljsko pravne zaštite.

Unatoč činjenici da su pripadnici romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj u značajnoj mjeri obuhvaćeni sustavom socijalne skrbi, siromaštvo i isključenost su i nadalje veliki problemi u romskoj zajednici. Životni standard Roma u Republici Hrvatskoj je izrazito nizak. Niska razina obrazovanja, niska stopa zaposlenosti, stanovanje u lošim uvjetima su neki čimbenici koji u međusobnoj uzročno-posljedičnoj vezi doprinose stalno prisutnoj marginalizaciji ove skupine stanovništva te njihovoj ovisnosti o socijalnoj, odnosno društvenoj skrbi.

U Republici Hrvatskoj najviše Roma živi na području nadležnosti 11 centara za socijalnu skrb i podružnica centara (Beli Manastir, Čakovec, Koprivnica, Kutina, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Varaždin, Peščenica i Sesvete) stoga će se mjere provoditi na području nadležnosti navedenih centara. Na području nadležnosti ovih centara živi 77,84% ukupne romske populacije u Republici Hrvatskoj, a na području nadležnosti svakog navedenog centra živi više od 500 pripadnika romske nacionalne manjine.

5.3. Mjere

5.3.1. Edukacija stručnih radnika centara za socijalnu skrb radi usvajanja novih znanja i vještina koja će doprinijeti boljoj učinkovitosti rada s pripadnicima romske nacionalne manjine

Opis mjere: Edukacija stručnih radnika iz centra socijalne skrbi Beli Manastir, Čakovec, Koprivnica, Kutina, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Varaždin, Peščenica i Sesvete dvaput godišnje za stjecanje specifičnih znanja i vještina za rad s pripadnicima romske nacionalne manjine te edukacija stručnih radnika iz navedenih centara za socijalnu skrb putem radionica na temu primjene propisa radi ujednačavanja postupanja.

Nositelj provedbe: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Partneri: Centri za socijalnu skrb i podružnice centara koje na svojem području imaju više od 500 osoba pripadnika romske nacionalne manjine (Beli Manastir, Čakovec, Koprivnica, Kutina, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Varaždin, Peščenica i Sesvete) i organizacije civilnog društva koji provode trogodišnji program

Pokazatelji provedbe: broj centara za socijalnu skrb uključenih u edukaciju te broj educiranih stručnih radnika

Kontakt točka: Služba za zaštitu i promicanje prava socijalno osjetljivih skupina,

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stavka A792006 – *Provedba nacionalnih strategija te unapređenje stručnog rada u sustavu socijalne skrbi.*

Planirani iznos sredstava: 40.000,00 kuna (20.000,00 kuna godišnje)

Rok provedbe: 2020. godina

5.3.2. Unapređenje kvalitete života pripadnika romske nacionalne manjine

Opis mjere: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku će jednom godišnje raspisivati natječaj za prijavu projekata koji će biti usmjereni davanju podrške pripadnicima romske zajednice: za stjecanje znanja i vještina za odgovorno roditeljstvo i partnerstvo, za vođenje kućanstva i raspolaganja sredstvima socijalnih naknada, za učenje odgovornog odnosa prema okolini, za razvijanje tolerantnog odnosa prema društvu, za prevenciju alkoholizma i drugih oblika ovisnosti, za odgovorno seksualno ponašanje i prevenciju maloljetničkih trudnoća te prepoznavanja opasnosti od rizika izloženosti pojavama trgovanja ljudima, seksualnog iskorištavanja i drugih oblika nasilja s naglaskom na žene i djecu.

Projekti će se provoditi na području nadležnosti sljedećih centara socijalne skrbi: Beli Manastir, Čakovec, Koprivnica, Kutina, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Varaždin, Peščenica i Sesvete. Projekte će provoditi organizacije civilnog društva koje će za provedbu nabrojanih aktivnosti morati zaposliti osobe sljedećih zvanja: socijalne radnike, socijalne pedagoge ili psihologe, a obavezni partneri u provedbi projekata su centri za socijalnu skrb.

Nositelj provedbe: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Partneri: Centri za socijalnu skrb i podružnice centara koje na svojem području imaju više od 500 osoba pripadnika romske nacionalne manjine (Beli Manastir, Čakovec, Koprivnica, Kutina, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Varaždin, Peščenica i Sesvete) i organizacije civilnog društva koji provode projekte.

Pokazatelji provedbe: broj centara za socijalnu skrb na čijem području nadležnosti se provodi projekt, broj obuhvaćenih kućanstava sa svakom od nabrojanih aktivnosti iz opisa mjere

Kontakt točka: Služba za zaštitu i promicanje prava socijalno osjetljivih skupina,

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stavka A734189 *Udruge u socijalnoj skrbi* (Lutrijska sredstva)

Planirani iznos sredstava: 4.000.000,00 kuna (2.000.000,00 kuna godišnje)

Rok provedbe: 2020. godina

6. PROSTORNO UREĐENJE, STANOVANJE I ZAŠTITA OKOLIŠA

6.1. Posebni ciljevi

- Osigurati prostorno-plansku dokumentaciju za romska naselja kako bi se stvorili uvjeti za poboljšanje stanovanja romske populacije.
- Urediti i opremiti te poboljšati kvalitetu stanovanja u legaliziranim romskim naseljima.
- Unaprijediti stambenu integraciju Roma u zajednici.
- Osigurati stanovanje u primjerenim uvjetima.

6.2. Prikaz stanja

Fenomen „romskih naselja“, tj. specifičnih lokacija naseljenih Romima, znak je prostorne segregacije značajnog dijela romske nacionalne manjine. „Naselja“, osim niskog standarda stanovanja, preizgrađenosti i uglavnom neuređenog okoliša, obilježava i karakter privremenosti. Mnoga romska naselja nisu evidentirana u postojećim prostornim planovima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pa je i dalje potrebno donošenje novih, odnosno izmjena i dopuna postojećih prostornih planova, sukladno stanju na terenu, što je detektirano kao problem. Prihvatanje inicijative za donošenje, odnosno izmjene i dopune prostornih planova, kao i odluka hoće li ga se usvojiti, ostaje na predstavničkom tijelu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Osim navedenog, u legalizaciji kuća i naselja postoji i problem troškova, koje mnoge romske obitelji ne mogu pokrivati same što dovodi do toga da čak i u slučajevima u kojima su naselja legalizirana i imaju komunalnu infrastrukturu, kuće često nisu priključene na struju, vodu ili kanalizaciju, a mnoge se obitelji suočavaju s poteškoćama u plaćanju komunalnog doprinosa.

Manjkava komunalna infrastruktura postaje problem i okoliša u situacijama kada nije adekvatno riješeno pitanje pristupa vodi i kanalizaciji, odnosno sanitarijama. Primijećen je i nedostatan nadzor ovlaštenih osoba jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (npr. komunalni redar) nad stanjem i okolišem, kao i to da dio pripadnika romske nacionalne manjine prilikom obavljanja pojedinih aktivnosti u djelatnosti gospodarenja otpadom (skupljanje, prijevoz, obrada) ne poštuje propisani postupak u sustavu gospodarenja otpadom.

U svom djelokrugu Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja provodi dvije aktivnosti koje se odnose na provedbu postojeće *Nacionalne strategije* na lokalnoj i regionalnoj razini. Prva aktivnost se odnosi na prostorno planske poslove odnosno poslove prostornog uređenja koje Ministarstvo ima u okviru svoje nadležnosti, a druga aktivnost se odnosi na ozakonjenje bespravno izgrađenih zgrada.

Obje navedene aktivnosti su međusobno povezane i utječu jedna na drugu jer uspješno okončani postupci ozakonjenja mogu biti jedan od preduvjeta za izradu i eventualne izmjene i dopune postojećih prostornih planova lokalnih jedinica za lokacije naseljene Romima te mogućnosti ukupnog komunalnog i drugog opremanja postojećih romskih naselja (vodovod, kanalizacija, opskrba električnom energijom, mreža javnog prijevoza i slično), a sve navedeno, protekom

vremena, pospješuje integraciju romskih građevina/naselja u prostorne i funkcionalne sustave postojećeg naselja te samim time i integraciju romskog stanovništva.

I pored brojnih aktivnosti svih dionika na području stanovanja, nedavno istraživanje EUMIDIS II (2016)²³ naznačuje dimenzije preostalih izazova na području kvalitete stanovanja i pristupa uslugama, pogotovo u usporedbi s općom populacijom (na temelju istraživanja EU-SILC 2014²⁴): Prosječan broj prostorija po osobi u kućanstvima (Romi u Republici Hrvatskoj 0,7; opća populacija u Republici Hrvatskoj 1,1; prosjek Roma u državama članicama Europske unije 0,9), postotak osoba koje žive bez tekuće vode u kućanstvu (34%, što je više od prosjeka obuhvaćenih država članica Europske unije, 30%) ili postotak osoba koje žive u kućanstvu bez toaleta, tuša ili kupaonice (u Republici Hrvatskoj čak 52%, u usporedbi s također visokih 46% u ostalim državama članicama Europske unije). U tom svjetlu je osobito važna provedba pilot programa integrirane regeneracije u Dardi. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, u sklopu Programa integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima, na pilot području Grada Belog Manastira i Općine Darda planira financiranje projekta izgradnje kuća za potrebe stambenog zbrinjavanja Roma. Radi se o izgradnji 87 stambenih jedinica u romskom naselju koje se nalazi na području Općine Darda. Neprimjereni životni uvjeti važan su dio šireg socijalnog problema krajnjeg siromaštva te pitanja integracije romske zajednice.

6.3. Mjere

6.3.1. Izgradnja obiteljskih kuća u legaliziranom romskom naselju u Dardi

Opis mjere: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, u sklopu Programa integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima, na pilot području Grada Belog Manastira i Općine Darda planira financiranje projekta izgradnje kuća za potrebe stambenog zbrinjavanja Roma. Radi se o izgradnji 87 stambenih jedinica u romskom naselju koje se nalazi na području Općine Darda. Pitanje stambenog zbrinjavanja Roma u Općini Darda je od velike važnosti jer stanovnici trenutačno žive u krajnje neprihvatljivim uvjetima. Neprimjereni životni uvjeti u romskom naselju važan su dio šireg socijalnog problema krajnjeg siromaštva te pitanja integracije romske zajednice na ovom prostoru.

Nositelj provedbe: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

Partneri: Grad Beli Manastir i Općina Darda

Pokazatelji provedbe: Obnovljene ili novosagrađene stambene jedinice

Kontakt točka: Uprava za potpomognuta područja / Sektor za integrirane programe depriviranih područja

Izvor financiranja: Europski fond za regionalni razvoj, proračun jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Državni proračun K680034 (Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.), K680040 (Fond za sufinanciranje EU projekata)

Planirani iznos sredstava: 18.258.823,00 kuna

²³ FRA EUMIDIS II, 2016, Romi, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>.

²⁴ European Union Statistics on Income and Living Conditions (Statistika EU o prihodima i životnim uvjetima).

Rok provedbe: 2020. godina

6.3.2. *Podrška izradi i eventualnim izmjenama i dopunama postojećih prostornih planova jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za lokacije naseljene Romima, odnosno aktivnosti prostorno planskog uređenja, kao prostorno planskog preduvjeta za integraciju njihovih građevina u prostorne i funkcionalne sustave postojećeg naselja*

Opis mjere: Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja će u okviru svoje nadležnosti, na godišnjoj razini osigurati sredstva za pomoć jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za prostorno uređenje područja naseljenih Romima u iznosu od 100.000,00 kuna. Sredstva za prostorno uređenje područja naseljenih Romima dodjeljuju se po zahtjevima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Nositelj provedbe: Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja

Partneri: jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Pokazatelji provedbe: broj lokacija odnosno naselja naseljenih Romima koja su obuhvaćena dodjelom sredstava za prostorno uređenje u razdoblju od 2019. do 2020. godine, iznos utrošenih sredstava

Kontakt točka: Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, Uprava za inspekcijske poslove

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja, na stavci A576199 *Prostorno uređenje područja naseljenih Romima*

Planirani iznos sredstava: 200.000,00 kuna

Rok provedbe: 2020. godina

6.3.3 *Poboljšanje uvjeta življenja i stambeno zbrinjavanje pripadnika romske nacionalne manjine*

Opis mjere: Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje će sukladno Godišnjem programu za stambeno zbrinjavanje i poboljšanje uvjeta življenja pripadnika romske nacionalne manjine za 2019. godinu, darovati građevni materijal za obnovu, dogradnju/nadogradnju i završetak obiteljskih kuća u vlasništvu korisnika odnosno izgradnju obiteljskih kuća na građevinskom zemljištu u vlasništvu korisnika. U okviru spomenutog Godišnjeg programa je i darovanje aparata bijele tehnike i osnovnih predmeta kućanstva (namještaja) obiteljima u potrebi, kao mjera poboljšanja uvjeta življenja.

Nositelj provedbe: Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje

Partneri: Savez Roma u Republici Hrvatskoj „Kali Sara“

Pokazatelji provedbe: Broj obitelji kojim je darovan građevni materijal i aparati bijele tehnike odnosno osnovnih predmeta kućanstva

Kontakt točka: Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje, na stavci K761063 *Stambeno zbrinjavanje - kapitalne donacije građanima i kućanstvima*

Planirani iznos sredstava: 1.500.000,00 kuna

Rok provedbe: 2019. godina

7. UKLJUČIVANJE U DRUŠTVENI I KULTURNI ŽIVOT

7.1. Posebni ciljevi

- Postići pozitivnu percepciju romske kulture i identiteta unutar romske nacionalne manjine, unutar većinske populacije te društva u cjelini.
- Podići razinu uključenosti romske nacionalne manjine, s posebnim naglaskom na žene, u javni i politički život lokalne zajednice.
- Ojačati kapacitete udruga i ostalih oblika udruživanja pripadnika romske nacionalne manjine, s posebnim naglaskom na osnaživanje udruga i ostalih oblika udruživanja koje vode Romkinje, za zagovaranje i rješavanje problema u romskoj i široj zajednici.

7.2. Prikaz stanja

Na području uključivanja u društveni i kulturni život nastavljen je trend unapređenja kvalitete programa koji doprinose očuvanju jezičnog i kulturnog identiteta u cjelini te kvalitetnije integracije u zajednicu u kojoj žive. Nastavljeno je i obilježavanje manifestacija značajnih za romsku zajednicu na državnoj razini: Svjetskog dana Roma, Svjetskog dana romskog jezika te Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu/Samudaripen na romskom groblju Uštica u Spomen području Jasenovac.

Ministarstvo kulture u kontinuitetu prepoznaje i podržava projekte koje su predložile pravne i fizičke osobe pripadnika nacionalnih manjina u okviru programa izgradnje, održavanja i opremanja ustanova kulture, u sklopu programa glazbeno-scenske umjetnosti i kulturno umjetničkog amaterizma; za potporu izdavanju i otkupu knjiga te unutar programa za međunarodnu kulturnu suradnju. Dosljednom provedbom redovnih aktivnosti Ministarstva kulture ostvaren je značajan napredak u oživljavanju i afirmaciji romske kulture, kako unutar manjinske zajednice, tako i u okviru cjeline hrvatske kulture. Naročiti je doprinos dan na temeljnom području svake kulture, standardizaciji romskog jezika, redovnim sufinanciranjem manifestacije Svjetski dan romskog jezika i izdavanjem zbornika radova učesnika manifestacije. Ovim poslom postavljeni su temelji za daljnji rad na kulturnom i obrazovnom polju za romsku manjinu. Proteklih godina uz značajnu potporu Ministarstva kulture realizirani su neki kapitalni projekti: „Povijest romske književnosti“, „Gramatika romskog jezika“, knjiga „Romske narodne poslovice“, i studija „Romi u Hrvatskoj 1918.-1941.“ Danijela Vojaka. Nakladnik ovih knjiga je Savez Roma u Republici Hrvatskoj „Kali Sara“. Svake godine se podupire i otkupljuje gotovo svaka knjiga koja izađe na romskom jeziku. Ministarstvo kulture podupire i Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu/Samudaripen.

Potporu važnim aktivnostima na ovom području redovito daje i Ministarstvo znanosti i obrazovanja, primjerice financiranjem znanstvenog projekta na temelju kojeg je 2015. godine objavljena studija Stradanje Roma na području NDH 1941.-1945 te potporom obilježavanju značajnih datuma. Savjet za nacionalne manjine i dalje daje ključan obol aktivnostima na ovom području putem sufinanciranja udruga romske nacionalne manjine koje ostvaruju programe

kulturne autonomije posvećene očuvanju izvorne romske kulture, jezika, tradicijskih običaja i umjetničkog stvaralaštva. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina nastavlja s dodjelama financijske potpore za provedbu programa koji doprinose očuvanju tradicijske kulture Roma, a i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izvještavaju o potporama lokalnim programima očuvanja i promicanja jezičnog i kulturnog identiteta.

Na izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave (održanim 31. svibnja 2015. godine) izabrano je ukupno 285 vijeća i 169 predstavnika nacionalnih manjina, od čega ukupno 27 vijeća i 7 predstavnika romske nacionalne manjine. Uz povećanje broja vijeća i predstavnika te razmjerno veliku izlaznost, iznimno je važan povećan broj Romkinja u vijećima romske nacionalne manjine.

Kako bi se ojačali kapaciteti vijeća nacionalnih manjina za praćenje i evaluaciju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, ali i savjetodavni kapaciteti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za aktivno sudjelovanje u razvoju vlastitih lokalnih zajednica, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjine je tijekom 2016. i 2017. godine provodio aktivnosti u okviru prve komponente projekta *Potpore nacionalnim manjinama na lokalnoj razini*, programa IPA 2012²⁵. Rezultati GAP analize²⁶ provedene u okviru tog projekta ukazuju na daljnje potrebe jačanja kapaciteta vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine za ispunjavanje njihove važne uloge.

Nastavljeni su i redoviti programi jačanja kapaciteta vijeća kojeg provode Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Savjet za nacionalne manjine, Ministarstvo uprave i Državna škola za javnu upravu, a u okviru druge komponente projekta *Potpore nacionalnim manjinama na lokalnoj razini*, IPA 2012, vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini dodijeljeno je 75 računala (prema kriterijima koji su uključivali indeks razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, korištenje javnog prostora i omogućen pristup internetu), od kojih su dva računala dodijeljena vijećima romske nacionalne manjine (Orehovica i Pribislavec).

Vijeće za elektroničke medije pridonijelo je intenziviranju informiranja o romskoj nacionalnoj manjini kao i afirmaciji romske kulture u svim javnim medijima raspisavši tri javna natječaja za raspodjelu sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Sukladno zakonskim i podzakonskim aktima jedna od kategorija na koju nakladnici mogu prijavljivati programe je i „Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je nastavio organizirati seminare o ostvarivanju prava nacionalnih manjina na pristup javnim medijima u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine, a očekuje se da će planirano unaprjeđenje sustava praćenja provedbe Akcijskog plana za provedbu *Nacionalne strategije* utjecati i na dostupnost informacija o pristupu lokalnim medijima.

U proteklom periodu provedeno je više aktivnosti kojima su ciljna skupina bili mladi pripadnici romske nacionalne manjine, kao i Romkinje (poput Okruglog stola „Položaj Romkinja u Republici Hrvatskoj“ u organizaciji Ureda za ravnopravnost spolova u suradnji s Uredom za

²⁵ *Instrument for Pre-Accession Assistance* (Instrument prepristupne pomoći u procesu pristupanja EU).

²⁶ Dostupna na <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Rezultai%20Gap%20analize.pdf>.

ljudska prava i prava nacionalnih manjina, fokus grupe na temu položaja Romkinja u romskim naseljima i slično). Zamjetan je, također, i angažman jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uključujući i infrastrukturne investicije.

7.3. Mjere

7.3.1. Financiranje programa posvećenih izvornoj romskoj kulturi, jeziku, tradicijskim običajima i umjetničkom stvaralaštvu te sakupljanju i objavljivanju romske povijesne, književne i kulturne građe (na romskim jezicima i na hrvatskom jeziku)

Opis mjere: Na temelju članka 35. stavka 4. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i *Kriterija financiranja i ugovaranja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina i metodologije praćenja i vrednovanja provedbe financiranih programa* (NN broj 105/2016) Savjet raspodjeljuje manjinskim udrugama i ustanovama sredstva osigurana u Državnom proračunu Republike Hrvatske za potrebe nacionalnih manjina. Udruge i ustanove nacionalnih manjina prijavljuju programe na Javni poziv za predlaganje programa za ostvarivanje kulturne autonomije koji će se sufinancirati sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske tijekom iduće kalendarske godine. Sufinancirani programi kulturne autonomije obuhvaćaju programe informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija. Savjet potiče financijsku potporu programima romskih udruga koje doprinose očuvanju i njegovanju kulturne baštine Roma i njihovog jezičnog identiteta, a istovremeno integracijom u društvo daju doprinos kulturnom i društvenom razvoju Republike Hrvatske, vodeći računa o broju pripadnika nacionalne manjine, broju članova udruge i ustanove, dužini djelovanja i dosadašnjem radu udruge. Udruge i ustanove nacionalnih manjina čiji programi su sufinancirani sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske dužni su sukladno Ugovoru o financijskoj potpori programa udruge podnositi tromjesečno, polugodišnje i godišnje izvješće o utrošku sredstva, a u cilju unapređenja kulturne autonomije nacionalnih manjina, kao i namjenskog praćenja trošenja sredstava za ostvarivanje kulturne autonomije donosi se svake godine Plan terenskih izvida udruga i ustanova nacionalnih manjina, a povećanjem broja izvršenih terenskih kontrola udruga i ustanova nacionalnih manjina unaprjeđuje se procedure i postupci kontrole namjenskog utroška sredstava i praćenja ostvarivanja programa kulturne autonomije.

Nositelj provedbe: Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Partneri: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Ministarstvo kulture

Pokazatelji provedbe: broj programa i organizacija, područje programa (kulturna autonomija, kulturna manifestacija, informiranje, izdavaštvo i sl.)

Kontakt točka: Stručna služba Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Savjeta za nacionalne manjine, stavka A732003 *Potpore za programe ostvarivanja kulturne autonomije nacionalnih manjina*

Planirani iznos sredstava: 2.733.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje svih mjera Savjeta)

Rok provedbe: 2020.godina

7.3.2. *Organiziranje seminara s predstavnicima medija i pripadnicima romske nacionalne manjine o afirmaciji Roma putem medija, te o načinu promocije pozitivnih aspekata i izjednačenog izvješćivanja o Romima, te pravima i obvezama na području suzbijanja diskriminacije s posebnim naglaskom na položaj Romkinja*

Opis mjere: Cilj je tematskih seminara upoznavanje sa međunarodnim dokumentima, zakonskim i drugim propisima kojima se reguliraju prava manjina, obrazovnim i jezičnim pravima, pravom na pristup javnim medijima, ulogom i unaprjeđenjem rada vijeća i predstavnika, te za organizaciju seminara za novinare u manjinskim medijima. Nadalje, tematskim seminarima osigurava se veća zastupljenost proizvedenih odnosno emitiranih programa Hrvatske radiotelevizije namijenjenih pripadnicima romske nacionalne manjine i povećan udio izražen u postotcima. cjelokupnog programa Hrvatske radiotelevizije namijenjenog pripadnicima romske nacionalne manjine. Uvažavajući okolnost da su mediji od presudnog značaja za stvaranje međusobne tolerancije promicanja ravnopravnosti manjina, promicanje suživota s većinskim narodom i očuvanje kulturnog identiteta Hrvatska radio televizija Savjetu dostavlja godišnja izvješća o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenih informiranju pripadnika nacionalnih manjina.

Nositelj provedbe: Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Partneri: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj održanih seminara

Kontakt točka: Stručna služba Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Savjeta za nacionalne manjine, stavka A732003 *Potpore za programe ostvarivanja kulturne autonomije nacionalnih manjina*

Planirani iznos sredstava: 2.733.000,00 kuna (za dvogodišnje razdoblje svih mjera Savjeta)

Rok provedbe: 2020. godina

7.3.3. *Izrada analize o udjelu romske nacionalne manjine u stanovništvu na lokalnoj i regionalnoj razini u odnosu na zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave radi ostvarivanja prava zastupljenosti u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisanih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina*

Opis mjere: Ministarstvo uprave će na temelju rezultata lokalnih izbora održanih 2017. godine izraditi analizu o udjelu romske nacionalne manjine u stanovništvu na lokalnoj i regionalnoj razini u odnosu na zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Nositelj provedbe: Ministarstvo uprave

Partneri: Uredi državne uprave u županijama, Grad Zagreb

Pokazatelji provedbe: Broj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima je ostvarena zastupljenost pripadnika romske nacionalne manjine u predstavničkim i izvršnim tijelima

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva uprave, stavka A830001
Administracija i upravljanje
Rok provedbe: 2020. godina

7.3.4. *Izrada analize o sudjelovanju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima pripadnika romske nacionalne manjine, putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina*

Opis mjere: Ministarstvo uprave će nakon izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina 2019. godine izraditi analizu o sudjelovanju pripadnika romske nacionalne manjine u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima romske nacionalne manjine, putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

Nositelj provedbe: Ministarstvo uprave

Partneri: Uredi državne uprave u županijama, Grad Zagreb

Pokazatelji provedbe: Broj vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine upisanih u *Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina*, broj vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine za koja su raspisani izbori, a ista nisu izabrana (nedostatak interesa), broj vijeća romske nacionalne manjine gdje članovi vijeća nisu izabrani u dovoljnom broju

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva uprave, stavka A830001
Administracija i upravljanje

Rok provedbe: 2020. godina

7.3.5. *Unapređenje kapaciteta organizacija civilnog društva za lokalni razvoj*

Opis mjere: Mjera će uključivati Poziv na dodjelu bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva koje nemaju iskustva prijave na natječajne iz fondova Europske unije s ciljem jačanja kapaciteta organizacija civilnoga društva aktivnih u lokalnim zajednicama za dobivanje javnih sredstava za provedbu rješenja posebno prilagođenih lokalnim problemima. S obzirom da udruge Roma često nemaju kapaciteta za izravno javljanje na natječajne Europske unije čiji su najniži iznosi za dodjelu bespovratnih sredstava znatno iznad godišnjih prihoda udruga, Poziv će dati priliku za stjecanje iskustva u prijavi i provedbi projekata financiranih sredstvima Europske unije.

Nositelj provedbe: Ured za udruge

Pokazatelji provedbe: broj financiranih projekata, iznos dodijeljenih sredstava, broj organizacija civilnoga društva

Kontakt točka: Ured za udruge

Izvor financiranja: Europski socijalni fond (85%), Državni proračun (15%) na pozicijama Ureda za udruge za Poziv „Mikro projekti podrške inovativnim aktivnostima malih organizacija civilnog društva za lokalni razvoj“, A 509089 *OP Učinkoviti ljudski potencijali prioritet 4 i 5*

Planirani iznos sredstava: 7.500.000,00 kuna

Rok provedbe: 2020. godina

7.3.6. *Educirati romske udruge iz područja športa za uključivanje u natječaje za sufinanciranje športskih programa koje provodi Središnji državni ured za šport*

Opis mjere: U suradnji s Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Središnji državni ured za šport organizirat će informativne radionice za romske udruge iz sustava športa. Namjena radionica je pružiti podršku romskim udrugama iz sustava športa u vidu pripreme programskih prijedloga za prijavljivanje, kao i za provedbu programa sufinanciranih tim sredstvima. Na radionicama će biti pojašnjena svrha i uvjeti prijave na natječaj s ciljem pružanja relevantnih informacija o natječaju i postupku prijave. Na taj način bi se stvorili preduvjeti za uključivanje što većeg broja romskih udruga u sufinanciranje športskih programa.

Nositelj provedbe: Središnji državni ured za šport

Partner: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj udruga koje su prisustvovala radionicama

Kontakt točka: Središnji državni ured za šport

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Središnjeg državnog ureda za šport, na stavci A916012 *Administracija i upravljanje*, u okviru redovne djelatnosti.

Rok provedbe: 2020. godina

8. STATUSNA RJEŠENJA, SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I POMOĆ U OSTVARIVANJU PRAVA ZA ROMSKU NACIONALNU MANJINU

8.1. Posebni ciljevi

- Podići razinu informiranosti i potaknuti pripadnike romske zajednice na punu suradnju u postupcima rješavanja njihova statusa.
- Uspostaviti mehanizme za brže i učinkovitije rješavanje statusnih pitanja Roma u Republici Hrvatskoj.
- Unaprijediti međuresornu suradnju nadležnih tijela s reprezentativnim predstavnicima (npr. članovi vijeća romske nacionalne manjine i predstavnici) romske nacionalne manjine u suzbijanju diskriminacije pripadnika romske nacionalne manjine.
- Osigurati i unaprijediti provedbu antidiskriminacijskog zakonodavstva od strane nadležnih tijela na svim razinama (nacionalna/regionalna/lokalna) i provedba svih ostalih propisa i zakona uz primjenu anti-diskriminacijskih načela (obrazovanje, stanovanje, zdravstvo, zapošljavanje).
- Smanjiti pojavnost nasilničkog ponašanja prema Romima djelovanjem policije.

8.2. Prikaz stanja

Ne postoji čak ni približno točan brojčani podatak o broju Roma u Hrvatskoj koji nemaju riješen status (privremeni boravak, stalni boravak, državljanstvo). Iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova o Romima koji su primljeni u hrvatsko državljanstvo u razdoblju od približno 5,5 godina (234 osobe) te uzimajući u obzir one Rome koji nemaju legalni boravak, može se iznijeti samo gruba procjena. Isto tako, prema vrlo slobodnim procjenama do kojih je UNHCR došao u suradnji s pojedinim romskim udrugama te kroz projekte pružanja pravne pomoći, može se procijeniti da otprilike 500 Roma nema državljanstvo niti jedne države (apatridi), a još oko 1.000 nema riješen status, pa bi mogli biti izloženi riziku da postanu apatridi.²⁷

Nakon proglašenja suverenosti Republike Hrvatske, većina pripadnika romske nacionalne manjine, koji u Republici Hrvatskoj tradicionalno žive, stekla je hrvatsko državljanstvo podrijetlom, a manji dio naturalizacijom, u jednom i drugom slučaju ispunivši zakonske uvjete. Međutim, još uvijek postoje određene poteškoće prilikom dokazivanja državljanškog statusa.

²⁷ Najnovije razmatranje statusnih problema donosi istraživanje UNHCR-a Osobe bez državljanstva i osobe izložene riziku gubitka državljanstva u Hrvatskoj (2018): "...teško je donijeti preciznije zaključke zbog čestog miješanja problema osoba koje imaju neriješenih statusnih pitanja u širem smislu s problemima osobama bez državljanstva, stoga ne možemo donijeti zaključak o točnom broju apatrida u Hrvatskoj, niti utvrditi koliko su precizne procjene sudionika istraživanja o broju osoba bez državljanstva. Što se tiče mogućeg broja osoba izloženih riziku gubitka državljanstva u Hrvatskoj, također nije moguće donošenje preciznih zaključaka. Tijekom provođenja istraživanja, evidentirano je da je većem broju sudionika istraživanja sam pojam apatridnosti nedovoljno jasan, te da svoje procjene temelje općenito na iskustvima sa širim krugom osoba s neriješenim statusnim pitanjima među kojima nisu nužno sve osobe one koje su izložene riziku gubitka državljanstva. Ako govorimo o neriješenim statusnim pitanjima, procjene dionika koji se bave problemima ovih osoba (Vladin ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, nevladine udruge koje pružaju besplatnu pravnu pomoć, te romske udruge) su različite, a variraju uglavnom od 500 do 1.500 osoba s neriješenim statusnim pitanjima u romskoj populaciji, dok su najčešće spominjane procjene od oko 1.000 osoba. Zaključak o tome koliko je među njima osoba izloženih riziku gubitka državljanstva nije moguće donijeti."

Radi se o populaciji koja ne posjeduje identifikacijske isprave, a nakon Drugog svjetskog rata i kasnijih godina došli su u Hrvatsku iz drugih jugoslavenskih republika. Navedene osobe uglavnom nisu upisivane u knjige hrvatskih državljana, prigodom njihovog ustrojavanja tijekom 1947./48. godine, jer im zavičajnost 1941. godine nije bila u nekom od mjesta na području Hrvatske, pa se sukladno propisima o državljanstvu, koji se primjenjuju kao pravna pravila, ne smatraju hrvatskim državljanima.

Značajan broj romske djece stekao je hrvatsko državljanstvo podrijetlom po sili zakona u trenutku rođenja i upisan je u matice rođenih i knjigu državljana u nadležnom matičnom uredu. Pripadnici romske nacionalne manjine koji su u Republiku Hrvatsku došli iz drugih zemalja, nakon što navršše osam godina neprekidno odobrenog boravka u Republici Hrvatskoj do podnošenja zahtjeva, steći će hrvatsko državljanstvo uz ispunjenje i drugih propisanih zakonskih uvjeta. Postupak stjecanja hrvatskog državljanstva prirođenjem ovisi o volji zainteresirane osobe i pokreće se isključivo na njezin zahtjev.

Ključni problem s kojim su Romi suočeni je neodgovarajuća registracija građanskih stanja. Manji broj pripadnika romske manjine ne može steći hrvatsko državljanstvo prirođenjem jer nema reguliran boravak u propisanom trajanju ili su pravomoćno kažnjavani. Neki nisu regulirali status stranca jer nisu upisani ili ne iskazuju interes za upis u evidenciju državljanstva druge države nastale na području bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, čije su državljanstvo stekli podrijetlom. Nerijetko, osobe koje se nađu u takvim situacijama navode kako plaćanje troškova reguliranja boravka, državljanstva ili novih isprava za njih predstavljanju značajan izdatak.

Prema posljednjim podacima koji proizlaze iz Izvješća pučke pravobraniteljice za 2017. godinu²⁸, od svih osnova navedenih u članku 1. Zakona o suzbijanju diskriminacije, i nadalje se najveći broj pritužbi na nejednako postupanje upućenih Uredu pučkog pravobranitelja temelji na etničkoj pripadnosti podnositelja predstavke. Taj izvještaj posebno ističe lošiji položaj pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na ostale nacionalne manjine, odnosno etničke skupine.

Unatoč učinjenim naporima Vlade Republike Hrvatske i ostalih nadležnih tijela u cilju sustavnog rješavanja problema kojima je romska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj izložena, potrebno je uložiti dodatan trud posebno u izgradnju djelotvornijeg sustava suzbijanja diskriminacije i zaštite romske nacionalne manjine od svakog oblika diskriminatornog ponašanja, posebno kada je riječ o djelima poput rasne i druge diskriminacije, zločina motiviranog mržnjom i govora mržnje.

Kako bi se u osigurala odgovarajuća zaštita romske nacionalne manjine od svih oblika diskriminacije, potrebno je nastaviti s podizanjem svijesti šire hrvatske javnosti, ali i same romske zajednice, o antidiskriminacijskom zakonodavstvu u Republici Hrvatskoj te se usredotočiti na njegovu učinkovitiju primjenu. Također je nužno dodatno obrazovati medije i posebno ih senzibilizirati za problematiku diskriminacije romske nacionalne manjine te

²⁸ "Izvješće pučke pravobraniteljice za 2017. godinu" <http://ombudsman.hr/hr/izvjesca-2017/izvjesce-pp-2017/send/82-izvjesca-2017/1126-izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2017-godinu>

provoditi kontinuiranu izobrazbu djelatnika koji rade na predmetima povodom diskriminacije pripadnika romske nacionalne manjine. Naposljetku, nužno je unaprijediti suradnju nadležnih tijela s organizacijama civilnog društva koje djeluju na području suzbijanja diskriminacije pripadnika romske nacionalne manjine.

Analizom prikupljenih statističkih podataka u Republici Hrvatskoj na području suzbijanja trgovanja ljudima unatrag dvije do tri godine uočeni su određeni trendovi u ovom području, poput povećanja broja žrtava trgovanja ljudima koji su državljani/državljanke Republike Hrvatske kao i to da Republika Hrvatska postaje država porijekla i destinacije za žrtve trgovanja ljudima. Također, u proteklom se periodu pojačano radilo i na identifikaciji žrtava trgovanja ljudima iz romske populacije. Obrada statističkih podataka ukazala je da su pojavni oblici eksploatacije bili seksualna eksploatacija ili posredovanje pri sklapanju dogovorenih brakova, radna eksploatacija odnosno prosjačenje ili prisila na činjenje drugih, srodnih kaznenih djela (džeparenje, krađe u trgovinama i slično). U tom kontekstu i imajući u vidu maloljetni status žrtava, u narednom je periodu posebnu pozornost potrebno usmjeriti na preventivni rad unutar i sa romskom zajednicom s ciljem zaštite njenih najranjivijih članova.

Zbog niza razloga koji zajedno uvjetuju težak položaj romske manjine, njezini se pripadnici bilo zbog neinformiranosti, bilo zbog straha od diskriminacije i nepovjerenja u institucije teško obraćaju državnim tijelima nadležnima za provođenje prava. Potrebna je primarna pravna pomoć, koja ima preventivnu funkciju, doprinosi pravnoj sigurnosti, umanjuje broj nepotrebnih postupaka te rasterećuje sudove i upravna tijela.²⁹ Također je potrebna suradnja pružatelja primarne besplatne pomoći s lokalnim romskim predstavnicima. Problem kod pružanja sekundarne pravne pomoći je i neinformiranost pripadnika romske nacionalne manjine o mogućnostima korištenja besplatne pravne pomoći.

8.3. Mjere

8.3.1. *U povodu podnesenog zahtjeva za reguliranje privremenog odnosno stalnog boravka, Romima koji imaju čvrstu poveznicu s Republikom Hrvatskom, a nemaju utvrđen državljanski status niti putnu ispravu države podrijetla, provjerit će se, uz njihovu pisanu suglasnost, njihov državljanski status i mogućnost utvrđivanja državljanstva u državi podrijetla*

Opis mjere: Na inicijativu mobilnih timova Ministarstvo unutarnjih poslova provjerit će putem Ministarstva vanjskih i europskih poslova državljanski status i mogućnost utvrđivanja državljanskoga statusa Roma koji su podnijeli zahtjev za privremeni ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj s kojom imaju čvrstu poveznicu. Za navedenu provjeru potrebna je suglasnost osobe čije se državljanstvo provjerava.

Ova mjera doprinit će realizaciji općeg cilja: potpuno (100%) reguliran status u skladu sa zakonskim okvirom (državljanstvo i stalni boravak) Roma koji imaju čvrstu poveznicu s Republikom Hrvatskom (ili bivšom Socijalističkom Republikom Hrvatskom) do 2020. godine

²⁹ Zaključci skupa: *Reforma sustava besplatne pravne pomoći: budućnost pravnog savjetovanja?*, od 14. studenoga 2011. u organizaciji Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Veleposlanstva Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske uz suradnju Ureda pučkog pravobranitelja u Republici Hrvatskoj i Centra za ljudska prava.

uz značajnu potporu nadležnih tijela. Također, mjera će doprinijeti realizaciji oba posebna cilja utvrđena strateškim područjem Statusna rješenja.

Nositelj provedbe: Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Pokazatelji provedbe: broj utvrđenih statusa u odnosu na broj podnesenih zahtjeva za provjeru državljanstva

Kontakt točka: Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, Ministarstvo unutarnjih poslova.

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva unutarnjih poslova, stavka A553131 *Administracija i upravljanje* i Državni proračun na poziciji Ministarstva vanjskih i europskih poslova, stavka A777046 *Administracija i upravljanje*

Rok provedbe: 2020. godina

8.3.2. *Stručno usavršavanje policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u provođenju mjera iz „Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje“, njihova senzibilizacija u pogledu rada s manjinskim skupinama, posebno pripadnicima romske zajednice, u cilju boljeg međusobnog razumijevanja i uvažavanja te sprječavanja svih oblika diskriminacije*

Opis mjere: Provedba edukacije policajaca u pogledu rada s manjinskim skupinama u okviru srednjoškolskog obrazovanja odraslih za zanimanje policajac/ka, te za policijske službenike kroz programe specijalizacije i stručnog usavršavanja u Policijskoj akademiji.

Nositelj provedbe: Ministarstvo unutarnjih poslova

Partneri: tijela državne uprave, organizacije civilnog društva, te pripadnici romske zajednice

Pokazatelji provedbe: broj edukacija, broj obuhvaćenih policijskih službenika (polaznika)

Kontakt točka: Policijska akademija

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva unutarnjih poslova, stavka A553131 *Administracija i upravljanje*

Rok provedbe: 2020. godina

8.3.3. *Jačanje i promicanje sigurnosti u zajednici u okviru prevencije protupravnih i drugih društveno neprihvatljivih ponašanja povezanih s pripadnicima romske nacionalne manjine kroz senzibilizaciju, informiranje, podizanje svijesti o pojavnim oblicima, samozaštitu kao i osnaživanje u cilju prijavljivanja protupravnih oblika ponašanja*

Opis mjere: Na inicijativu Ravnateljstva policije u partnerstvu s društveno odgovornim subjektima, te na inicijativu policijskih uprava uz podršku Ravnateljstva policije provodit će se preventivni projekti/aktivnosti u cilju smanjenja rizika koji utječu na protupravna ponašanja kao i na društveno neprihvatljiva ponašanja uz osnaživanje krajnjih korisnika u samozaštiti, a što bi u konačnici, uz nezaobilaznu senzibilizaciju šire javnosti na bogatstvo multikulturalnosti, toleranciju i nediskriminaciju, pridonijelo sigurnosti u zajednici.

Nositelj provedbe: Ministarstvo unutarnjih poslova

Partneri: Jedinice lokalne/područne samouprave, te organizacije civilnog društva

Pokazatelji provedbe: Broj provedenih preventivnih projekata/aktivnosti, broj obuhvaćenih osoba kroz projekte/aktivnost, broj promotivnih materijala

Kontakt točka: Ravnateljstvo policije

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva unutarnjih poslova, stavka A553131 *Administracija i upravljanje*

Rok provedbe: 2020.godina

9. UNAPREĐENJE PROVEDBE I PRAĆENJA TE JAČANJE KOORDINATIVNIH AKTIVNOSTI

9.1. Posebni ciljevi

- Osnažiti provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma na lokalnoj i regionalnoj razini.
- Unaprijediti sustav praćenja provedbe *Akcijskog plana za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma* te praćenje učinka nacionalnih intervencija u kontekstu integracije pripadnika romske nacionalne manjine.
- Unaprijediti i osnažiti koordinativnu ulogu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina .

9.2. Prikaz stanja

Kreiranje mjera u ovom strateškom području, počiva najvećim dijelom na nalazima i preporukama vanjske evaluacije *Nacionalne strategije*³⁰. Nedostatnost nalaza evaluacije u kontekstu kreiranja mjera u ovom strateškom području najdopunjene su zaključcima konzultativnih procesa koje je tijekom 2016. i 2017. godine provodio Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u okviru nekoliko projekata financiranih sredstvima fondova Europske unije (vidjeti str. 6).

Preporuke vanjske evaluacije na kojima se temelje mjere u ovom strateškom području odnose se na potrebe:

- financijskog osnaživanja provedbe na regionalnoj i lokalnoj razini;
- definiranja polaznih vrijednosti tj. vrijednosti od kojih je moguće mjeriti učinak provedbe *Nacionalne strategije* standardizacije i unapređenja izvještavanja o provedbi te učinku provedbe
- revidiranja pokazatelja učinka provedbe *Nacionalne strategije*
- osnaživanja koordinacije između lokalne, regionalne i nacionalne razine
- izgradnje kapaciteta za praćenje i evaluaciju posebno kod pripadnika romske nacionalne manjine, ali i ostalih dionika te
- povećanja kapacitete Radne skupine i Povjerenstva za praćenje *Nacionalne strategije*.

Kako bi odgovorio na navedene potrebe, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je proveo projekt u okviru IPA 2012 programa, pod nazivom „Prikupljanje i praćenje baznih podataka za učinkovitu provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma“. Projekt je sačinjavao tri ključne međusobno povezane komponente:

a) ekstenzivno terensko istraživanje u svim zajednicama/lokalitetima u kojima obitava 30 i više pripadnika romske nacionalne manjine s ciljem definiranja znanstveno utemeljenih podataka

³⁰ Fiedman, E., Horvat, M. (2015.) Evaluacija Nacionalne strategije Republike Hrvatske za uključivanje Roma – Evaluacijsko izvješće. UNDP, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Zagreb

koji će omogućiti objektivno vrednovanje napretka do kojeg dovodi provedba akcijskih planova odnosno provedba *Nacionalne strategije*;

b) uspostavu on-line platforme/ alata za praćenje provedbe i izvještavanje o provedbi nacionalnih dokumenata usmjerenih uključivanju Roma kako prema nacionalnoj tako i europskoj razini, a aktivnosti planirane u tom smislu prate nastojanja Europske komisije vezano uz izradu uniformiranog načina praćenja napretka *Okvira Europske unije za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. godine* među državama članicama; te

c) edukaciju svih relevantnih dionika (uključujući pripadnike romske nacionalne manjine) s ciljem njihova obučavanja za korištenje uspostavljenog on-line alata te praćenje provedbe nacionalnih dokumenata.

S ciljem odgovaranja na potrebu financijskog osnaživanja provedbe na regionalnoj i lokalnoj razini, zatim potrebu osnaživanja koordinacije između lokalne, regionalne i nacionalne razine kao i potrebu povećanja kapaciteta Radne skupine i Povjerenstva za praćenje *Nacionalne strategije*, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina planirao je prve dvije faze projekta „Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine“ financiranog sredstvima Europskog socijalnog fonda.

9.3. Mjere

9.3.1. Promocija predškolskog obrazovanja i prevencija napuštanja srednjoškolskog obrazovanja

Opis mjere: Mjera uključuje provedbu nacionalne kampanje s ciljem povećanja upisa pripadnika romske nacionalne manjine u predškolske odgojno-obrazovne programe te prevencije odljeva djece iz srednjoškolskog obrazovanja. Kampanja će uključivati: medijsku kampanju (internet, radio, televizija, out-door oglašavanje), organizaciju nacionalne konferencije (125 sudionika) i pet (5) regionalnih okruglih stolova (250 sudionika) na temu obrazovanja Roma te provođenje pet (5) diskusija s djecom osnovnoškolske dobi o važnosti srednjoškolskog obrazovanja (125 djece sudionika), pet (5) diskusija s roditeljima o važnosti predškolskog, školskog i srednjoškolskog obrazovanja (250 sudionika) te minimalno pet (5) kreativnih radionica s djecom predškolske dobi (75-150 djece sudionika) na temu važnosti obrazovanja.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj izrađenih materijala za medijsku kampanju, doseg kampanje, vrijeme trajanja kampanje, broj provedenih aktivnosti, broj sudionika aktivnosti, broj sudionika pripadnika romske nacionalne manjine, broj djece pripadnika romske nacionalne manjine

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513043 *Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine* (Europski socijalni fond)

Planirani iznos sredstava: 2.246.521,00 kn u 2019. godini i 4.125.086,00 kn u 2020. godini za sve aktivnosti unutar projekta u dvogodišnjem razdoblju

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.2. *Povećavanje razine znanja stručne i opće javnosti o specifičnostima položaja djece i žena pripadnika romske nacionalne manjine*

Opis mjere: Mjera uključuje analizu i obradu podataka te izradu i tisak publikacije o specifičnostima položaja djece, žena i mladih pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj na hrvatskom jeziku te izradu, prijevod i tisak publikacije na engleski i romski jezik. Nalazi publikacije biti će javno prezentirane stručnoj i općoj javnosti na nacionalnoj konferenciji s međunarodnim sudjelovanjem.

Pored navedenog, mjera uključuje i izradu video materijala o specifičnostima položaja djece i mladih temeljenih na rezultatima publikacije kao i prezentaciju izrađenih materijala javnosti te izradu kratkog dokumentarnog filma o uspješnim Romkinjama kao i prezentaciju istog.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj izrađenih, tiskanih i distribuiranih publikacija na hrvatskom, romskom i engleskom jeziku;

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513043 *Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine* (Europski socijalni fond)

Planirani iznos sredstava: 2.246.521,00 kn u 2019. godini i 4.125.086,00 kn u 2020. godini za sve aktivnosti unutar projekta u dvogodišnjem razdoblju

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.3. *Osnaživanje kapaciteta mladih pripadnika romske nacionalne manjine*

Opis mjere: Mjera uključuje provedbu tri trodnevna tematska treninga za mlade pripadnike romske nacionalne manjine (45 sudionika) s ciljem njihova osnaživanja za aktivno uključivanje u provedbu *Nacionalne strategije*

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj provedenih treninga, broj sudionika pripadnika romske nacionalne manjine;

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513043 *Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine* (Europski socijalni fond)

Planirani iznos sredstava: 2.246.521,00 kn u 2019. godini i 4.125.086,00 kn u 2020. godini za sve aktivnosti unutar projekta u dvogodišnjem razdoblju

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.4. *Povećavanje razine znanja stručne i opće javnosti o regionalnim specifičnostima položaja Roma u Republici Hrvatskoj*

Opis mjere: Mjera uključuje izradu tematskih publikacija o specifičnostima položaja Roma u Republici Hrvatskoj temeljem podataka prikupljenih u okviru projekta IPA 2012.: „Prikupljanje

i praćenje baznih podataka za učinkovitu provedbu NSUR-a“. Tematska područja publikacija slijedit će područja *Nacionalne strategije*, a za potrebe izrade publikacija na postojećoj anonimiziranoj bazi podataka u vlasništvu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina učinit će se priprema baze za primjerenu statističku obradu. Zatim će se obrađeni podaci analizirati s ciljem izrade tri tematske publikacije na hrvatskom jeziku. Publikacije (u ukupnom opsegu od 600 kartica) biti će uređene i prevedene te tiskane (pored hrvatskog) na romskom i engleskom jeziku. Nalazi publikacija biti će javno prezentirani i prodiskutirani na tri (3) dvodnevne nacionalne konferencije s međunarodnim sudjelovanjem (330 sudionika), s ciljem izrade prijedloga strateškog okvira integracije pripadnika romske nacionalne manjine nakon 2020. godine.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj izrađenih, tiskanih i distribuiranih publikacija na hrvatskom, romskom i engleskom jeziku; broj održanih prezentacija rezultata publikacija, broj sudionika prezentacije rezultata, broj sudionika iz redova pripadnika romske nacionalne manjine; broj sudionika predstavnika: tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacija civilnog društva

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513043 *Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine* (Europski socijalni fond)

Planirani iznos sredstava: 2.246.521,00 kn u 2019. godini i 4.125.086,00 kn u 2020. godini za sve aktivnosti unutar projekta u dvogodišnjem razdoblju

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.5. *Raspodjela financijskih sredstava pomoći za romsku nacionalnu manjinu*

Opis mjere: Mjera uključuje raspodjelu financijskih sredstava za poboljšanje uvjeta i kvalitete života pripadnicima romske nacionalne manjine, po zahtjevima upućenim Povjerenstvu za praćenje provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013. do 2020. godine. O raspodjeli sredstava Povjerenstvo odlučuje temeljem *Kriterija za utvrđivanje financijske pomoći za poboljšanje uvjeta i kvalitete života pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj* koje temeljem točke III. stavka 6. *Odluke o osnivanju Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013. do 2020.* i članka 2. *Poslovnika o radu Povjerenstva za praćenje Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013. do 2020. godine* donosi Povjerenstvo. Povjerenstvo osniva Radnu skupinu Povjerenstva koja, između ostalog priprema i prijedloge raspodjele financijskih sredstava dok administrativne i stručne poslove za Povjerenstvo i Radnu skupinu Povjerenstva obavlja Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj odobrenih zahtjeva, iznos odobrenih sredstava

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513041 *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013 - 2020*

Planirani iznos sredstava: 1.000.000,00 kn (500.000,00 kn godišnje)

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.6. *Poticaji i podrška programima i projektima jedinica lokalne samouprave, organizacija civilnog društva i javnih ustanova*

Opis mjere: Mjera će uključivati raspisivanje otvorenog poziva usmjerenog jedinicama lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva i javnim ustanovama s ciljem:

- 1) jačanja socijalne kohezije
- 2) osnaživanja i promocije povijesnog i kulturnog identiteta Roma
- 3) ujednačavanja životnih šansi djece i mladih u koncentriranim romskim naseljima:
 - a) podizanje razine znanja hrvatskog jezika i opće pripremljenosti za školu kod djece u dobi od 3-6 godina
 - b) podizanja razine informatičke pismenosti žena, djece i mladih
 - c) poticanje uključivanja djece u izvannastavne aktivnosti

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj odobrenih projekata, iznos odobrenih sredstava, broj romskih organizacija ili lokalnih inicijativa koje sudjeluju u provedbi, broj organizacija civilnog društva, broj aktivnosti, broj korisnika

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Europski socijalni fond, projekt: „Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine“ FAZA II, sredstva osigurana na poziciji PT1 (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku) na aktivnosti A 788015 *Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014-2020 – prioritet 2 i 5*

Planirani iznos sredstava: 9.600.000,00 kn

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.7. *Poticanje i podrška programima očuvanja tradicijske kulture Roma*

Opis mjere: Mjera uključuje financiranje programa udruga i kulturno-umjetničkih društava romske nacionalne manjine temeljem javnog poziva za dodjelu financijske potpore za provedbu programa koji doprinose očuvanju tradicijske kulture Roma

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj financiranih programa udruga i kulturno-umjetničkih društava, raspon dodijeljenih sredstava po programu

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513041 *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013 - 2020*

Planirani iznos sredstava: 110.000,00 kn

Rok provedbe: 2020. godina

9.3.8. *Osnaživanje horizontalne i vertikalne koordinacije te kapaciteta za praćenje provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma*

Opis mjere: Mjera uključuje organizaciju četiri (4) regionalna sastanka Povjerenstva ili Radne skupine Povjerenstva za praćenje NSUR uz posjete lokalitetima na kojima obitavaju pripadnici romske nacionalne manjine te provedbu studijskog putovanja za članove Povjerenstva za praćenje NSUR-a u zemlju članicu koja je prema rezultatima procjene o provedbi nacionalnih strategija za integraciju pripadnika Roma u državama članicama EU ostvarila značajan napredak u provedbi *EU Okvira za nacionalne strategije za uključivanje Roma*.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Pokazatelji provedbe: broj održanih regionalnih sastanaka, broj sudionika sastanka, broj posjećenih lokaliteta na kojima obitavaju pripadnici romske nacionalne manjine, provedeno studijsko putovanje, broj sudionika studijskog putovanja, broj posjećenih institucija,

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513043 *Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine* (Europski socijalni fond)

Planirani iznos sredstava: 2.246.521,00 kn u 2019. godini i 4.125.086,00 kn u 2020. godini za sve aktivnosti unutar projekta u dvogodišnjem razdoblju

Rok provedbe: 2020. godina

10. USKLAĐENOST PROGRAMA S MEĐUNARODNIM STANDARDIMA TE PRIHVAĆENIM UGOVORIMA NA PODRUČJU LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA

Republika Hrvatska u međunarodnom kontekstu posebnu pažnju posvećuje poštivanju prava Roma i snaženju njihovog uključivanja u sve aktivnosti u društvu, dok na nacionalnom planu svoje aktivnosti temelji na međunarodnim standardima i međunarodnim instrumentima, globalnim i regionalnim³¹, kojih je na području ljudskih prava Republika Hrvatska stranka. Temeljem istih, također redovito izrađuje i predstavlja svoja nacionalna izvješća.

Glede promicanja i zaštite prava Roma, Republika Hrvatska aktivno surađuje s međunarodnim organizacijama koje se bave ljudskim pravima. Pri tome se posebna pažnja pridaje suradnji s UN-om, posebice Vijećem za ljudska prava kao i suradnji s tematskim procedurama Vijeća za ljudska prava kojima je Republika Hrvatska uputila otvoreni poziv.

Na području suradnje s Vijećem Europe, Republika Hrvatska uz poštivanje odredbi regionalnih instrumenata koje je ratificirala, izvršava odluke Europskog suda za ljudska prava³² te provodi preporuke Parlamentarne skupštine i Odbora ministara kao i Europske komisije protiv rasizma i nesnošljivosti. U Republici Hrvatskoj se provodi kampanja Vijeća Europe „Dosta!“ kojoj je Republika Hrvatska pristupila u 2008. godini, a koja je namijenjena borbi protiv diskriminacije Roma. Republika Hrvatska aktivno surađuje i s tijelima Vijeća Europe, kao što su Ad hoc Odbor za pitanja Roma Vijeća Europe (CAHROM), te odbori Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (FCNM) i Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima (ECRML). Hrvatska također surađuje s Organizacijom za europsku suradnju i sigurnost (OESS), koja na ovom području, posebice kroz Ured za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), prati situaciju vezanu za promicanje i zaštitu prava Roma.

Republika Hrvatska daje punu potporu dokumentu *Okvir Europske unije za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. godine* i nastavnim dokumentima, koji pozivaju na jačanje mjera na području obrazovanja, zapošljavanja, zdravstva i stanovanja u kontekstu smanjivanja postojećih problema u odnosu na integraciju Roma u društvo.

„Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj snazi su iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava“, propisano je člankom 140. Ustava Republike Hrvatske. Osim ugovornim obvezama, Republika Hrvatska je međunarodno vezana i

³¹ Navode se ključni instrumenti:

- Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, iz 1951. s dodatnim protokolima,
- Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, iz 1995.,
- Europska socijalna povelja iz 1961. te
- Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, iz 1992.

³² Vidi predmet Oršuš (zahtjev 15766/03).

ostalim međunarodno-pravnim obvezama koje potječu iz članstva u međunarodnim organizacijama.

10.1. Mjere

10.1.1. Koordinacija pripreme nacionalnih izvješća prema međunarodnim ugovorima na području ljudskih prava, uključujući i izvješćivanje prema Univerzalnom periodičkom pregledu Vijeća za ljudska prava - u slučaju kada se dokumenti odnose na ljudska i manjinska prava Roma

Opis mjere: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova je odlukama Vlade određeno kao koordinator pripreme nacionalnih izvješća prema međunarodnim dokumentima na području ljudskih prava (paktovi; konvencije; protokoli), dok su za inicijalno prikupljanje podataka i izradu izvješća nadležna resorna ministarstva koja u tu svrhu mogu osnovati i radnu skupinu. Ministarstvo je također i samo nositelj izrade nacionalnog izvješća prema Univerzalnom periodičkom pregledu Vijeća za ljudska prava – UPR (kao i njegovih među-izvješća, sukladno dobrovoljnom jamstvu Hrvatske), a koje dokumente priprema temeljem prikupljenih podataka dostavljenih od strane nadležnih tijela. Sukladno novim ciklusima UPR-a (sada je u tijeku treći) u pripremu izvješća je uključena i provedba preporuka koje su prigodom razmatranja njenog prethodnog nacionalnog izvješća Republici Hrvatskoj uputile druge UN države. U proces izrade UPR izvješća Ministarstvo aktivno uključuje i druge dionike, odnosno provodi raspravu pred nadležnim odborima Hrvatskog sabora kao i sa zainteresiranom javnošću, odnosno predstavnicima organizacija civilnog društva. Sve relevantne informacije (izvješća; preporuke), Ministarstvo redovito objavljuje na svojim internetskim stranicama.

Nositelj provedbe: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

Partneri: tijela državne uprave u čiju nadležnost pripadaju pojedini aspekti iz predmetnih izvješća, uključujući i Univerzalni periodički pregled Vijeća za ljudska prava

Pokazatelji provedbe: podnesena izvješća i među-izvješća

Kontakt točka: Služba za ljudska prava, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ministarstva vanjskih i europskih poslova, stavka A777046 *Administracija i upravljanje*

Planirani iznos sredstava: ne iziskuje dodatna financijska sredstva iz Državnog proračuna

Rok provedbe: 2020. godina

10.1.2. Unapređenje suradnje s Vijećem Europe

Opis mjere: Mjera uključuje koordiniranje procesom izrade periodičnih izvješća o provedbi Okvirne konvencije o pravima nacionalnih manjina te izradu i dostavu priloga/očitovanja u svrhu izrade periodičnih izvješća o provedbi drugih instrumenata Vijeća Europe.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Partneri: tijela državne uprave u čiju nadležnost pripadaju pojedini aspekti iz predmetnih izvješća

Pokazatelji provedbe: broj sudjelovanja na sastancima CAHROM-a, broj sudjelovanja na tematskim posjetima, broj podnesenih izvješća, broj provedenih zajedničkih aktivnosti

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513041 *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013 - 2020*

Planirani iznos sredstava: 50.000,00 kuna za dvogodišnje razdoblje

Rok provedbe: 2020. godina

10.1.3. Unapređenje suradnje s Europskom komisijom i tijelima Europske unije

Opis mjere: Mjera uključuje godišnje izvještavanje prema nadležnoj upravi Europske komisije o provedbi Nacionalne strategije za uključivanje Roma, zatim sudjelovanje na sastancima Nacionalnih kontakt točaka za integraciju Roma pri Europskoj komisiji te sudjelovanje na sastancima/aktivnostima drugih radnih tijela Europske komisije ili njenih agencija na temu integracije pripadnika romske nacionalne manjine.

Nositelj provedbe: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Partneri: tijela državne uprave u čiju nadležnost pripadaju pojedini aspekti iz predmetnih izvješća

Pokazatelji provedbe: broj podnesenih izvješća, broj sudjelovanja na sastancima Nacionalnih kontakt točaka za integraciju Roma i drugim radnim tijelima Europske komisije

Kontakt točka: Služba za nacionalne manjine

Izvor financiranja: Državni proračun na poziciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, stavka A 513041 *Provedba Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013 - 2020*

Planirani iznos sredstava: 30.000,00 kuna za dvogodišnje razdoblje

Rok provedbe: 2020. godina

11. FINANCIJSKI POKAZATELJI PREMA STRATEŠKIM PODRUČJIMA I IZVORIMA FINANCIRANJA

STRATEŠKO PODRUČJE	UKUPNO PLANIRANA SREDSTVA U KN ZA 2019.	OSTALI IZVORI FINANCIRANJA ZA 2019. U KN	UKUPNO PLANIRANA SREDSTVA U KN ZA 2020.	OSTALI IZVORI FINANCIRANJA ZA 2020. U KN	UKUPNO 2019. I 2020. U KN
OBRAZOVANJE	22.891.500,00	10.405.000,00	23.025.030,00	10.405.000,00	45.916.530,00
ZAPOŠLJAVANJE I UKLJUČIVANJE U GOSPODARSKI ŽIVOT	13.700.000,00	0	13.753.000,00	0	27.453.000,00
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	226.799,00	150.000,00	178.220,00	100.000,00	405.019,00
SOCIJALNA SKRB	2.020.000,00	2.000.000,00 ³³	2.020.000,00	2.000.000,00	4.040.000,00
PROSTORNO UREĐENJE, STANOVANJE I ZAŠTITA ROKOVA	14.152.941,00	12.552.941,00	5.805.882,00	5.705.882,00	19.958.823,00
UKLJUČIVANJE U DRUŠTVENI I KULTURNI ŽIVOT	1.344.000,00	0,00	8.889.000,00	6.375.000,00	10.233.000,00
STATUSNA RJEŠENJA, SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I POMOĆ U OSTVARIVANJU PRAVA ZA ROMSKU NACIONALNU MANJINU	REDOVNA SREDSTVA na poziciji ADMINISTRACIJA I UPRAVLJANJE				
UNAPREĐENJE PROVEDBE I PRAĆENJA TE JAČANJE KOORDINATIVNIH AKTIVNOSTI	2.796.521,00	1.909.543,00	14.285.086,00	11.666.323,00	17.081.607,00
USKLAĐENOST PROGRAMA S MEĐUNARODNIM STANDARDIMA TE PRIHVACENIM UGOVORIMA NA PODRUČJU LJUDSKIH PRAVA	40.000,00	0	40.000,00	0	80.000,00

Planirana sredstva svih nositelja mjera za provođenje *Akcijskog plana za razdoblje 2019.-2020. godine* iznose **ukupno 125.167.979,00 kuna**, od čega 57.171.761,00 kuna u 2019. godini i 67.996.218,00 u 2020. godini. Uz to, u tablici se dodatno prikazuju i sredstva ostalih izvora financiranja (Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj te ostali donatori) koje čine više od polovine ukupnog iznosa za provedbu Akcijskog plana, odnosno 63.269.689,00 kuna za dvogodišnju provedbu (27.017.484,00 kuna u 2019. godini i 36.252.205,00 kuna u 2020. godini).

³³ Lutrijska sredstva